

Eötvös Konferencia, 2022

Április 22. Péntek

	A Szekció	B Szekció	C Szekció
9:00	Megnyitó		
10:00	Filozófia I.	Pedagógia és Menedzsment	Földrajz és Földtudomány
11:00	Plenáris előadás		Társadalomtudomány
12:00	Ebédszünet	Klasszika-filológia	
13:00	Nyelv- és Médiatudomány		
14:00			
15:00	Plenáris előadás		
16:00	Világirodalom	Művészettörténet	
17:00			Fizika és Informatika
18:00			

Április 23. Szombat

	A Szekció	B Szekció	C Szekció
9:00	Római Történelem	Filozófia II.	Orientalisztika
10:00			
11:00	Európai Középkor		Biológia
12:00	Ebédszünet		Biológia - Kémia
13:00			
14:00	Plenáris előadás		
15:00	19. századi Művelődéstörténet		
16:00		Magyar irodalom- és színháztudomány I.	
17:00	Modernkori Történelem		
18:00		Magyar irodalom- és színháztudomány II.	
19:00			

Részletes Program

Április 22. Péntek

09:00-09:10 - Megnyitó

**11:00-12:00 - A poszthumanizmus mint "olvasási gyakorlat"
- Nemes Z. Márió előadása**

12:00-13:00 - Ebédszünet

**15:00-16:00 - Hogyan dolgozzák fel a kutyák az emberi beszédet?
- Mintázatfelismerés a kutyaagyan - Boros Marianna előadása**

„A” Szekció

Filozófia I.

(„A” Szekció, Péntek 09:15-10:45)

09:15-09:45 **Héthelyi Máté:** Két világ probléma Platón Parmenidészében

09:45-10:15 **Gáspár Márton:** Ágens-okozás és figyelem

10:15-10:45 **Gulyás Ábel:** A filozófus és a társadalom viszonya Arisztotelésznél

Nyelv- és Médiatudomány

(„A” Szekció, Péntek 13:15-14:45)

13:15-13:45	Süle Dóra: Az anorexia nervosa konceptualizálása
13:45-14:15	Ugrin Bálint József: A belső beszéd szerkezeti és tartalmi összetevőinek vizsgálata
14:15-14:45	Mészáros Ferencz: Interaktivitás a streaming szolgáltatások esetében

Világirodalom

(„A” Szekció, Péntek 16:15-17:45)

16:15-16:45	Kmetty Klaudia: Történelmi analógiateremtés és kétirányú anakronizmus egy XX. századi legendában –Hugo von Hofmannsthal Jenő hercege
16:45-17:15	Orendács Petra: Kasszandra és Myrtle - Két halál krónikája
17:15-17:45	Zászkaliczky Réka: „...és sok szót megtalált megint, rég elvesztett szavait” . Az elbeszélhetőség korlátai, emlékezet és felejtés Gert Hofmann prózájában (Meghódításunk, Veilchenfeld és Vak vezet világtalant)

„B” Szekció

Pedagógia és Menedzsment

(„B” Szekció, Péntek 09:15-10:45)

09:15-09:45	Karai Virág: Szakmai szocializáció a pszichológusképzésben
09:45-10:15	Janecskó Liliána: Milyen tényezők befolyásolják a komplex oktatás iránti nyitottságukban a levelezős és osztatlan tanárszakos hallgatókat?
10:15-10:45	Szabó Zoé Júlia: Művészmenedzserek - Kulturális menedzseri készségek a 21. században

Klasszika-filológia

(„B” Szekció, Péntek 12:00-13:30)

12:00-12:30	Török Ábel: A Saint-Omer fivérek a moreai költészetben
12:30-13:00	Lengyel Rita és Karácsony Dávid: „Caput et fundamentum totius testamenti”
13:00-13:30	Szlovicsák Béla: Dialektológiai jellemzők a semlegesnem változási folyamatában a Vulgáris latinban

Művészettörténet

(„B” Szekció, Péntek 16:00-18:30)

16:00-16:30	Polonyi Kincső Bodza: Portréreprezentáció Federico da Montefeltro udvarában
16:30-17:00	Sprenger Zsófia: Az esztergomi ”Vitéz-studiolo” és falképei
17:00-17:30	Fábián Blanka: Akt a Perlrott életműben, Az akt és műfaji változásainak végigkövetése Perlrott Csaba Vilmos életművében és néhány új adalék
17:30-18:00	Tóth Fanni: Poszt-vasfüggöny állapot: A magyarországi művészet nemzetközi reprezentációjának kérdései a rendszerváltás után
18:00-18:30	Gyuró György: Linda Nochlin realizmusfogalma

„C” Szekció

Földrajz és Földtudomány

(„C” Szekció, Péntek 09:15-10:15)

09:15-09:35	Szebenyi Renáta Mónika: Árvízvédelmi töltéseken végzett multielektrodás mérések korrekciójának vizsgálata 2D modellezés alapján
09:35-09:55	Gula Miklós: Növényállományok sztomavezetésének és ózon száraz ülepedése hatásának modellezése - egy egyszerűsített modell
09:55-10:15	Kovács Dávid: A magyarországi kisüzemi sörfőzdek földrajzi aspektusainak vizsgálata

Társadalomtudomány

(„C” Szekció, Péntek 10:30-13:00)

- | | |
|-------------|---|
| 10:30-11:00 | Harmath Klaudia: Fiatalok a kibertérben, avagy a cyberbullying fő áldozatai Magyarország vonatkozásában |
| 11:00-11:30 | Antal Bálint: Magyarország a társadalmi tőke tükrében 2017 és 2021 között |
| 11:30-12:00 | Gera Anna: Környezetvédelmi szempontok megjelenése az európai, amerikai és afrikai emberi jogi jogvédelemben |
| 12:00-12:30 | Szebik Borbála: A pandémia hatása a jövőnarratívákra és gyermekvállalási kedvre |
| 12:30-13:00 | Nagy Márton: Kína térnyerése Afrikában a 21. század folyamán |

Fizika és Informatika

(„C” Szekció, Péntek 17:00-18:40)

- | | |
|-------------|---|
| 17:00-17:20 | Mészáros Botond: Nemlineáris leképezések pszeudoinvertálásáról |
| 17:20-17:40 | Szajbély Sámuel: Képközpontú akusztikai vibrációval |
| 17:40-18:00 | Világos Blanka: Báriumcsillagok vizsgálata gépi tanulással - a nehéz elemek keletkezése |
| 18:00-18:20 | Vavrik Márton: Schlieren képközpontú okostelefonnal |
| 18:20-18:40 | Katkó Dominik: A Language Server Protocol implementálása a Wrangler refaktoráló eszközbe |

Április 23. Szombat

12:15-13:30 - Ebédszünet

13:30-14:30 - A magyar emlékezet megkettőződése a XX. században - Romsics Gergely előadása

„A” Szekció

Római Történelem

(„A” Szekció, Szombat 09:00-10:30)

- | | |
|-------------|---|
| 09:00-09:30 | Berecz Gábor: A Legio II Adiutrix altisztjeinek származása |
| 09:30-10:00 | Magdus Tamás: Mit tehet a nő, ha Vesta-szűz? A Vesta-szüzek kiváltságainak vizsgálata |
| 10:00-10:30 | Besztercei Márk: ”férfiúvá lett Istenként valami új, istenférfiúi tevékenységet mutatott fel nekünk...” - A monoenergista formula megjelenése a VII. század előtti teológiában |

Európai Középkor

(„A” Szekció, Szombat 10:45-12:15)

- | | |
|-------------|--|
| 10:45-11:15 | Kováč Szilárd: Az ideális uralkodó Marignolli János cseh krónikájában |
| 11:15-11:45 | Varga Imre Solt: A főpapok szerepe Zsigmond első huszita hadjáratain (1420–1422) |
| 11:45-12:15 | Konkoly Sándor: A Mohácsi-sziget történeti múltjának értékelése releváns régészeti leletek tükrében |

19. századi Művelődéstörténet

(„A” Szekció, Szombat 14:45-16:15)

- | | |
|-------------|---|
| 14:45-15:15 | Éliás János: Kiskunsági származású diákok a Debreceni Református Kollégiumban a 18-19. században |
| 15:15-15:45 | Erdélyi Kamilla: Férfikép és házasság összefüggései Slachta Etelka naplójának tükrében |
| 15:45-16:15 | Kréz Gellért: Bátori Schulcz Bódog és egy különleges életrajzi mű |

Modernkori Történelem

(„A” Szekció, Szombat 16:30-18:00)

16:30-17:00	Andrékó Tamás Dániel: Az osztrák-magyar–orosz háború lehetősége(i) a három császár szövetségének 1884. évi prolongálásának kontextusában
17:00-17:30	Juhász Zoltán András: Haszonbérlok, haszonlesők, haszonélvezők
17:30-18:00	Nagy Richárd: Hajdú-Bihar megye II. világháborús vesztesége és a veszteségkutatás eszközei

„B” Szekció

Filozófia II.

(„B” Szekció, Szombat 09:00-12:15)

09:00-09:30	Csigó Ábel: Struktúra és esemény között –Louis Althusser kései történelemkonceptiója
09:30-10:00	Békési Áron: Leo Strauss elmélete az ezoterikus írásról szociológiai megközelítésben
10:00-10:30	Barcza Zsigmond Tádé: Byung-Chul Han ellen - Az elit rendszerkritikus filozófusa
10:30-11:00	Zsupos Norbert: Materializmus és a reprezentáció problémája Alain Badiou filozófiájában
11:00-11:30	Rinkács Viktor: Kinek és mi célból e roppant nagy áldozat? Történetiség és áldozatiság Alfred Döblin: Berlin Alexanderplatz című regényében
11:30-12:00	Havadtői Emese: Mire jó a megbánás?

Magyar irodalom- és színháztudomány I.

(„B” Szekció, Szombat 16:00-17:30)

16:00-16:30	László István: Természet és ember viszonya Fanni kertjében
16:30-17:00	Tarnai Csillag: „Nem értették őket, tehát gyűlölték.” –közös játék és világalkotás Kosztolányi Dezső Esti Kornél-novelláiban
17:00-17:30	Szabadhegyi Anna: A nézés és a tekintetek szerepe Mándy Iván Tájak, az én tájaim című kötetében

Magyar irodalom- és színháztudomány II.

(„B” Szekció, Szombat 17:45-19:15)

- | | |
|-------------|--|
| 17:45-18:15 | Hidi Boglárka : A képzett tér, Závada Péter A széplélek című térdramájáról és annak színpadi adaptációjáról |
| 18:15-18:45 | Fülöp Barnabás: Irodalom és kritika közösségképző funkciója Balassa Péternél és Fehér Ferencnél |
| 18:45-19:15 | Nyerges Csaba: Saját diskurzusának rabja? A magyar irodalomtudomány befogadási stratégiáiról |

„C” Szekció

Orientalisztika

(„C” Szekció, Szombat 09:00-10:30)

- | | |
|-------------|---|
| 09:00-09:30 | Dobó Ajsa: A koreai népmesékben megjelenő ellentmondások a konfuciánus értékrend és a társadalmilag elfogadott magatartásformák között |
| 09:30-10:00 | Zsifkovits Zoltán: A kínai legista filozófiai iskola állameszményének bemutatása |
| 10:00-10:30 | Krajnyák Petra: Moga: Modern Lányok a Taishō-kor Japánjában |

Biológia

(„C” Szekció, Szombat 10:45-11:45)

- | | |
|-------------|--|
| 10:45-11:05 | Radics Eszter: A vizuális neglekt szindróma vizsgálata kutyákban |
| 11:05-11:25 | Vanderer Edina: A kísérletvezető maszkviselése korlátozott hatással van a családi kutyák viselkedésére standard teszthelyzetekben |
| 11:25-11:45 | Plankó Eszter: A madármalária vizsgálata hazánkban előforduló csípőszúnyogokban |

Biológia - Kémia

(„C” Szekció, Szombat 12:00-13:20)

- | | |
|-------------|--|
| 12:00-12:20 | Dömölki Borbála: Gyógyszerhatóanyagok akkumulációja a Dunában keletkező biofilmben |
| 12:20-12:40 | Madár Valentina: A növényi fitokróm B fotoreceptor foszforilációjának jelátvitelre gyakorolt hatása |
| 12:40-13:00 | Sólyom Ildikó: Az onkogén KRAS fehérje „újfajta” regulátora |
| 13:00-13:20 | Laczkovich Máté: A humán dUTPáz és Stl fehérje-fehérje kölcsönhatás vizsgálata bioréteg interferometriás módszerrel |

Absztraktfüzet

Tartalomjegyzék

Részletes Program	5
Absztraktfüzet	13
19. századi Művelődéstörténet	20
Kiskunsági származású diákok a Debreceni Református Kollégiumban	
a 18-19. században (<i>Éliás János</i>)	20
Férfikép és házasság összefüggései Slachta Etelka naplójának tükré-	
ben (<i>Erdélyi Kamilla</i>)	21
Bátori Schulcz Bódog és egy különleges életrajzi mű (<i>Kréz Gellért</i>) .	22
Biológia	24
A vizuális neglekt szindróma vizsgálata kutyákban (<i>Radics Eszter</i>) .	24
A kísérletvezető maszkviselése korlátozott hatással van a családi ku-	
tyák viselkedésére standard teszthelyzetekben (<i>Vanderer Edina</i>)	25
A madármalária vizsgálata hazánkban előforduló csípőszúnyogokban	
(<i>Plankó Eszter</i>)	26
Biológia - Kémia	27
Gyógyszerhatóanyagok akkumulációja a Dunában keletkező biofilm-	
ben (<i>Dömölki Borbála</i>)	27
A növényi fitokróm B fotoreceptor foszforilációjának jelátvitelre gya-	
korolt hatása (<i>Madár Valentina</i>)	28
Az onkogén KRAS fehérje „újfajta” regulátora (<i>Sólyom Ildikó</i>) . . .	29
A humán dUTPáz és Stl fehérje-fehérje kölcsönhatás vizsgálata bior-	
éteg interferometriás módszerrel (<i>Laczkovich Máté</i>)	30
Európai Középkor	31
Az ideális uralkodó Marignolli János cseh krónikájában (<i>Kováč Szilárd</i>)	31
A főpapok szerepe Zsigmond első huszita hadjáratain (1420–1422)	
(<i>Varga Imre Solt</i>)	32

A Mohácsi-sziget történeti múltjának értékelése releváns régészeti le-	
letek tükrében (<i>Konkoly Sándor</i>)	33
Filozófia I.	34
Két világ probléma Platón Parmenidészében (<i>Héthelyi Máté</i>)	34
Ágens-okozás és figyelem (<i>Gáspár Márton</i>)	35
A filozófus és a társadalom viszonya Arisztotelésznél (<i>Gulyás Ábel</i>)	36
Filozófia II.	37
Struktúra és esemény között –Louis Althusser kései történelemkon-	
cepciója (<i>Csigó Ábel</i>)	37
Leo Strauss elmélete az ezoterikus írásról szociológiai megközelítés-	
ben (<i>Békési Áron</i>)	38
Byung-Chul Han ellen - Az elit rendszerkritikus filozófusa (<i>Barcza</i>	
<i>Zsigmond Tádé</i>)	39
Materializmus és a reprezentáció problémája Alain Badiou filozófiá-	
jában (<i>Zsupos Norbert</i>)	40
Kinek és mi célból e roppant nagy áldozat?	
Történetiség és áldozatiság Alfred Döblin: Berlin Alexander-	
platz című regényében (<i>Rinkács Viktor</i>)	41
Mire jó a megbánás? (<i>Havadtői Emese</i>)	42
Fizika és Informatika	44
Nemlineáris leképezések pszeudoinvertálásáról (<i>Mészáros Botond</i>)	44
Képalakítás akusztikai vibrációval (<i>Szajbély Sámuel</i>)	45
Báriumcsillagok vizsgálata gépi tanulással - a nehéz elemek keletke-	
zése (<i>Világos Blanka</i>)	46
Schlieren képalakítás okostelefonnal (<i>Vavrik Márton</i>)	47
A Language Server Protocol implementálása a Wrangler refaktoráló	
eszközbe (<i>Katkó Dominik</i>)	47
Földrajz és Földtudomány	49
Árvízvédelmi töltéseken végzett multielektrodás mérések korrekciójá-	
nak vizsgálata 2D modellezés alapján (<i>Szebenyi Renáta Mónika</i>)	49
Növényállományok szótáraztatásának és ózon száraz ülepedése ha-	
tásának modellezése - egy egyszerűsített modell (<i>Gula Miklós</i>)	50
A magyarországi kisüzemi sörfőzdék földrajzi aspektusainak vizsgálá-	
ta (<i>Kovács Dávid</i>)	51
Klasszika-filológia	52
A Saint-Omer fivérek a moreai költészetben (<i>Török Ábel</i>)	52

„Caput et fundamentum totius testamenti” (<i>Lengyel Rita és Kará-</i> <i>csony Dávid</i>)	53
Dialektológiai jellemzők a semlegesnem változási folyamatában a Vul- gáris latinban (<i>Szlovicsák Béla</i>)	54
Magyar irodalom- és színháztudomány I.	55
Természet és ember viszonya Fanni kertjében (<i>László István</i>)	55
„Nem értették őket, tehát gyűlölték.” –közös játék és világgalkotás Kosztolányi Dezső Esti Kornél-novelláiban (<i>Tarnai Csillag</i>)	56
A nézés és a tekintetek szerepe Mándy Iván Tájak, az én tájaim című kötetében (<i>Szabadhegyi Anna</i>)	57
Magyar irodalom- és színháztudomány II.	58
A képzett tér, Závada Péter A széplélek című térdramájáról és annak színpadi adaptációjáról (<i>Hidi Boglárka</i>)	58
Irodalom és kritika közösségképző funkciója Balassa Péternél és Fehér Ferencnél (<i>Fülöp Barnabás</i>)	59
Saját diskurzusának rabja? A magyar irodalomtudomány befogadási stratégiáiról (<i>Nyerges Csaba</i>)	60
Modernkori Történelem	62
Az osztrák-magyar–oroszháború lehetősége(i) a három császár szö- vetségének 1884. évi prolongálásának kontextusában (<i>André-</i> <i>kó Tamás Dániel</i>)	62
Haszonbérlok, haszonlesők, haszonélvezők (<i>Juhász Zoltán András</i>)	63
Hajdú-Bihar megye II. világháborús vesztesége és a veszteségkutatás eszközei (<i>Nagy Richárd</i>)	64
Művészettörténet	66
Portréreprezentáció Federico da Montefeltro udvarában (<i>Polonyi Kin-</i> <i>cső Bodza</i>)	66
Az esztergomi ”Vitéz-studiolo” és falképei (<i>Sprenger Zsófia</i>)	67
Akt a Perlrott életműben, Az akt és műfaji változásainak végigköve- tése Perlrott Csaba Vilmos életművében és néhány új adalék (<i>Fábián Blanka</i>)	68
Poszt-vasfüggöny állapot: A magyarországi művészet nemzetközi rep- rezentációjának kérdései a rendszerváltás után (<i>Tóth Fanni</i>)	69
Linda Nochlin realizmusfogalma (<i>Gyuró György</i>)	70
Nyelv- és Médiatudomány	71
Az anorexia nervosa konceptualizálása (<i>Süle Dóra</i>)	71

A belső beszéd szerkezeti és tartalmi összetevőinek vizsgálata (<i>Ugrin Bálint József</i>)	72
Interaktivitás a streaming szolgáltatások esetében (<i>Mészáros Ferencz</i>)	73
Orientalisztika	74
A koreai népmesékben megjelenő ellentmondások a konfuciánus értékrend és a társadalmilag elfogadott magatartásformák között (<i>Dobó Ajsa</i>)	74
A kínai legista filozófiai iskola állameszményének bemutatása (<i>Zsifkovits Zoltán</i>)	75
Moga: Modern Lányok a Taishō-kor Japánjában (<i>Krajnyák Petra</i>) . .	76
Pedagógia és Menedzsment	77
Szakmai szocializáció a pszichológusképzésben (<i>Karai Virág</i>)	77
Milyen tényezők befolyásolják a komplex oktatás iránti nyitottságukban a levelezős és osztatlan tanárszakos hallgatókat? (<i>Janecs-kó Liliána</i>)	78
Művészmenedzserek - Kulturális menedzseri készségek a 21. században (<i>Szabó Zoé Júlia</i>)	79
Római Történelem	80
A Legio II Adiutrix altisztjeinek származása (<i>Berecz Gábor</i>)	80
Mit tehet a nő, ha Vesta-szűz? A Vesta-szüzek kiváltságainak vizsgálata (<i>Magdus Tamás</i>)	81
”férfiúvá lett Istenként valami új, istenférfiúi tevékenységet mutatott fel nekünk...” - A monoenergista formula megjelenése a VII. század előtti teológiában (<i>Besztercei Márk</i>)	82
Társadalomtudomány	84
Fiatalok a kibertérben, avagy a cyberbullying fő áldozatai Magyarországon vonatkozásában (<i>Harmath Klaudia</i>)	84
Magyarország a társadalmi tőke tükrében 2017 és 2021 között (<i>Antal Bálint</i>)	85
Környezetvédelmi szempontok megjelenése az európai, amerikai és afrikai emberi jogi jogvédelemben (<i>Gera Anna</i>)	86
A pandémia hatása a jövőnarratívákra és gyermekvállalási kedvre (<i>Szebik Borbála</i>)	87
Kína térnyerése Afrikában a 21. század folyamán (<i>Nagy Márton</i>) . .	88
Világirodalom	89

Történelmi analógiateremtés és kétirányú anakronizmus egy XX. századi legendában –Hugo von Hofmannsthal Jenő hercege (<i>Kmetty Klaudia</i>)	89
Kasszandra és Myrtle - Két halál krónikája (<i>Orendács Petra</i>)	90
„...és sok szót megtalált megint, rég elvesztett szavait” . Az elbeszélhetőség korlátai, emlékezet és felejtés Gert Hofmann prózájában (Meghódításunk, Veilchenfeld és Vak vezet világtalant) (<i>Zászkaliczky Réka</i>)	91

19. századi Művelődéstörténet

Szekcióvezető: Erdős András Patrik

„A” Szekció, Szombat 14:45-16:15

Kiskunsági származású diákok a Debreceni Református Kollégiumban a 18-19. században

14:45-15:15

Éliás János

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

A Debreceni Református Kollégium környező településeken kialakult partikulái kulcsfontosságú szerepet játszottak a kora újkori magyar oktatás- és művelődéstörténetben. A kutatásunk fókuszában a történelmi Kiskunságnak a debreceni anyaiskolához tartozó partikulái: Kiskunhalas, Kunszentmiklós, Szabadszállás, Fülöpszállás, Kiskunlacháza és Kiskunfélegyháza iskolái, illetve az innen származó diákok debreceni kollégiumi jelenléte állnak. Az előadásban egy átfogó képet igyekszünk alkotni a Kiskunság településeiről származó diákok jelenlétéről, a térség művelődéstörténetében betöltött szerepéről, összehasonlítva a korábban már feltárt nagykunsági származású diákok névsorával a 18-19. században. A kutatásunk során azt a hipotézist fogalmaztuk meg, miszerint a térség jelentős szerepet töltött be a Debrecen-központú partikuláris oktatási rendszerben, ezáltal –a földrajzi adottságokat is figyelembe véve– ebben az intézményben jóval nagyobb létszámú kiskunsági tanult, mint az alternatívaként szolgáló pápai vagy sárospataki Kollégiumban. Kutatásunkat legnagyobb arányban levéltári, valamint adattári gyűjtéssel kívántuk alátámasztani. Első lépésként a rendelkezésre álló forrásokból igyekeztünk egy minél pontosabb és teljesebb névsort összeállítani a nagykunsági származású diákokról, melynek esetén 278 diákot gyűjtöttünk össze. A névsor megléte után az egyes beiratkozókhoz további adatokat gyűjtöttünk, majd egy 17 szempontsoros táblázatba rendeztünk az anyakönyvekben megtalálható adatok szerint. Kutatásunkban igyekeztünk minél több szempontra minél részletesebb elemzést adni. Így a táblázat összeállításához primer forrásokat használtunk fel, mint az eredeti diákkatalógusok, valamint a települések felekezeti anyakönyvei, emellett elemzésünkben felhasználtunk különböző, a témában releváns forráskiadványokat, illetve szakirodalmat.

Az előadó az Emberi Erőforrások Minisztériumának Szegedi Kis István Kutatói Ösztöndíjasa.

Férfikép és házasság összefüggései Slachta Etelka naplójának tükrében

15:15-15:45

Erdélyi Kamilla

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A 19. századi társadalom- és nőtörténetírásnak élénk érdeklődési területét jelentik Szekrényessy Józsefné Slachta Etelka (1821–1876) fennmaradt lánykori naplói, amelyeket 1838 és 1842 kötött vezetett rendszeresen. A naplókából a mindennapi tevékenységek regisztrálásán túl mély betekintést kaphatunk Slachta Etelka érzéseibe és világképébe is. Édesapja, Slachta Ferenc temesvári kamarai tanácsos 1837-es halálát követően kényszerült a fiatal Etelka édesanyjával Sopronba költözni, annak rokonai közelébe. A kiszolgáltatott helyzetbe került család számára a deklasszáció lehetősége miatt fontos választóvonalat jelentett a kérdés, hogy a már eladósorba került Etelka vajon milyen társadalmi státuszú férfival tud házasságot kötni. A fiatal lány viszont nem pusztán a társadalmi biztonságot, hanem az érzelmi kötődést és az elvek harmóniáját is kereste leendő házasságához, amely megkövetelte tőle, hogy megfontoltsággal döntsön egy olyan kérdésben, amelyet személyesen is a nők legfontosabb rendeltetésének tartott. Slachta Etelka naplói így lehetőséget adnak a jelen kutatói számára, hogy egykori dilemmái révén részletesen vizsgálhassák a lány férfiakkal és a házasság intézményéhez való viszonyát. Előadásom célja, hogy ezen két tényezőnek a bemutatása mellett rávilágítsak arra is, hogy Slachta Etelka világképében az ideálisnak tartott férj és a férfiasnak tartott férfi szerepköre nem is volt élesen elválasztható egymástól. Véleményem szerint azok szerves egymásra hatása miatt a kettő nem vizsgálható és értelmezhető egymás nélkül, annak fényében is, hogy a számára nem kellemes jellemű udvarlókat rendre nem is férfiként, inkább éretlen gyermekeként kezelte az öntudatos Etelka. Előadásom célja, hogy az 1838 és 1841 között kelt naplóbejegyzések vonatkozó részei alapján először felvázoljam a fiatal lány általános viszonyulását udvarlóihoz, majd bemutassam az életéből néhány fontosabb férfihez, úgy, mint Vojna Félixhez, Riefkohl Rudolphhoz és Szekrényessy Józsefhez való kapcsolatát. Slachta Etelka elejtett megjegyzéseinek, valamint tudatos okfejtéseinek értelmezésével pedig körvonalazásra kerülne egy személyes világkép a házasságról és az abban betöltött ideálisnak gondolt szerepkörökről.

Bátori Schulcz Bódog és egy különleges életrajzi mű

Kréz Gellért

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A XIX. századi magyar hadtörténelem egyik kiemelkedő fejezete az 1848-49-es szabadságharc. A katonai vereség ellenére is olyan eredményeket hoztak ezek az esztendőik, mint a honvédség megszületése, Görgei Artúr téli és nyári hadműveletei, a tavaszi hadjárat, valamint Komárom védelme. Utóbbi kettő sikerében nagy szerepet vállalt Bátori Schulcz Bódog, aki a szabadságharc során a 17. honvédszászlóalj őrnagya, valamint a felső-tiszai, majd az ebből kialakuló I. hadtest dandárparancsnoka volt, 1849 júliusának közepétől pedig Klapka György helyetteseként Komáromban is tevékenykedett. A cs. kir. hadseregből nagyothallása miatt nyugalmazott ezredes számára a honvédség megszületése minden szempontból új esélyt jelentett, amelyet ő képes volt maximálisan megragadni. A szabadságharc bukása után szervezkedés vádjával több ízben is letartóztatott Schulcz számára bő két évtizednek kellett eltelnie ahhoz, hogy ismét társadalmi érdeklődés övezze személyét. 1870-ben aztán megszületett Egervári Ödön Bátori Schulcz Bódog emlékiratai 1848/9-ki szabadságharcból című életrajzi munkája, amelynek alapját az ezredessel folytatott levelezése és Schulcz saját emlékirattöredékei jelentették. A mű a mai napig a szabadságharcral kapcsolatos hadtörténeti munkák gyakran használt forrása. Az előadásom célja Schulcz életrajzának áttekintő bemutatása mellett az, hogy feltárjam a róla szóló mű születésének körülményeit, Egervári szerzői tevékenységét, a könyv fogadtatását és hasznosíthatóságát a rendelkezésre álló emlékiratok és szakirodalmi munkák, valamint az MNL OL ide vonatkozó iratanyagának felhasználásával. A mű részletes bemutatását azért tartom szükségesnek, mivel az ezredes életútjának legfontosabb forrása, amelynek egyrészt érdemes tisztázni a hitelességét, másrészt pedig keletkezésének körülményeiből adódóan szerves részét képezi Schulcz életének is. A források értékeléséből levonható következtetések alapján Schulcz a szabadságharc egyik fordulatokban gazdag életutat bejáró katonája volt, aki elhivatottságával vívta ki felettesei megbecsülését, hiszen annak ellenére, hogy nem rendelkezett kiemelkedő katonai zsenialitással a rábízott feladatokat mégis mindig teljesítette. Az ezredes életútjáról szóló könyvről pedig elmondható, hogy a szabadságharchoz kapcsolódó forrásértékű művek egyik jól hasznosítható darabja, amelyet különleges keletkezési körülményei külön elemzésre is alkalmassá tesznek, nem is beszélve Schulcz leveleiről, amelyek rengeteg az ezredes pályafutására és magánéletére vonatkozó adalékot tartalmaznak.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-6 kódszámú Új Nemzeti
Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból
finanszírozott szakmai támogatásával készült

Biológia

Szekcióvezető: Kóczán György

„C” Szekció, Szombat 10:45-11:45

10:45-11:05

A vizuális neglekt szindróma vizsgálata kutyákban

Radics Eszter

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A vizuális neglekt szindróma egy olyan, stroke következtében fellépő perцепciós zavar, mely a látótér egyik felének elhanyagolásával jellemezhető. A páciensek figyelme a sérüléssel megegyező oldali látótérre korlátozódik, annak ellenére, hogy a látópályákat nem érinti a sérülés. Az esetek többségében a tünetek háttérében jobb féltekei lézió áll, feltehetően a féltekék nem egyenlően vesznek részt a téri-figyelemi hálózatban. Újabb kutatások arra engednek következtetni, hogy a neglekt szindróma a humán populáción kívül más élőlényeket is érinthet. A kutyák évezredekre visszanyúló domesztikációja során számos olyan szocio-kognitív képesség alakult ki bennük, mely alapvetően humán egyedekre jellemző. Ez lehetőséget ad arra, hogy humán-kutya összehasonlító kísérletek nyomán újabb aspektusait ismerjük meg különböző - eddig humán specifikusnak hitt - pszichiátriai állapotoknak. A kutyák kb. 10%-nál megfigyelhető az úgynevezett térelhanyagolás, azaz ezen egyedek kétutas választási helyzetben az ingeranyagtól függetlenül mindig ugyanazt az oldalt választják. Egy, a neglekt szindróma azonosítására használt klasszikus neuropszichológiai tesztet próbáljuk kutyák számára is elvégezhető formában megvalósítani. A »cancellation« teszt lényege, hogy egy adott területről kell bizonyos ingereket megtalálni, figyelmen kívül hagyva a többi ingert. Ez kutyáknál egy rács elrendezésű jutalom-kereső feladattal valósítjuk meg, így a megtalált jutalmak regisztrálásán felül figyelemmel tudjuk követni a keresési mintázatot is. Ezek az eredmények rávilágítanak a humán-kutya kapcsolat hosszú távú hatásaira, valamint hasznosíthatók mind az etológia, a kognitív tudományok, mind az állatorvostudományok területén.

A kísérletvezető maszkviselése korlátozott hatással van a családi kutya viselkedésére standard teszhelyzetekben

11:05-11:25

Vanderer Edina

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A COVID-19 számos aspektusában megváltoztatta az életünket, melyek közül az egyik, talán leglátványosabb a maszkviselés kötelezővé tétele volt. Ez több tekintetben negatívan hatott a humán szociális interakciókra, valamint a kommunikációra. Ezek a különböző COVID protokollokkal járó változások azonban nem csak az emberekre fejtették ki hatásukat, hanem a humán társadalomban élő társállatokat, köztük a kutyákat is érintették. Egy különösen aggasztó adat például, hogy a COVID lezárások alatt nőtt a regisztrált kutyaharapások száma. Ennek okaként főleg a megnövekedett alap stressz-szintet jelölték meg, valamint azt, hogy az összezárttság hatására szorosabb lett a család-kutya kapcsolat. Nem zárható ki azonban, hogy más faktorok is közrejátszanak ebben a szomorú tendenciában, például a maszkhasználat miatt kialakult kommunikációs deficit. Jelen kísérletben korábban már validált, standard teszhelyzetekben (mutatáskövetés, alapengedelmesség, spontán játék, érzelemfelismerés, fenyegető megközelítés) vizsgáltam a kutyák viselkedését, egyik alkalommal maszkban, másik alkalommal pedig maszk nélkül. A kísérletben $N=20$ családi kutya vett részt, a két kísérleti alkalom között legalább 3 nap eltéréssel. A teszteket véletlenszerű sorrendben hajtottam végre, ezzel arra törekedve, hogy kiküszöböljem a sorrendi hatást; a maszkos illetve maszk nélküli alkalmak sorrendje is véletlenszerű volt kutyák között. A kutatás eredményei alapján elmondható, a kísérletvezető maszkviselése nem befolyásolta a kutyák teljesítményét kognitív tesztek esetében. Az egyetlen megfigyelhető különbség a fenyegető megközelítés tesztben adott reakcióban volt. Az agresszív reakciók száma szignifikánsan nagyobb volt abban az esetben, amikor a kísérletvezető maszkot viselt. Az eredmények alapján két fontos dologra következtethetünk. Elsőként, a kísérletvezető maszkviselése nem befolyásolja a kutyák kognitív teljesítményét, vagyis a COVID időszak alatt elvégzett kísérletek eredményeit validnak tekinthetjük. Másodszor, a kutyák agresszívakabban reagálnak az ismeretlen, maszkot viselő emberekre ambivalens helyzetekben, ezért különösen oda kell figyelni a kutyákra ilyen helyzetekben, mivel könnyebben lehet támadás a kvetőkezmény.

A madármalária vizsgálata hazánkban előforduló csípőszúnyogokban

Plankó Eszter

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Világszerte súlyos problémát jelentenek a globálisan terjedő betegségek, többek között a malária is. A malária nemcsak az emberekre, hanem az állatokra is fokozottan veszélyes. A madármaláriás (*Plasmodium*) fertőzések a madarak egészségét is nagymértékben károsíthatják, súlyosabb esetben a fertőzött egyedek el is pusztulhatnak. A madármaláriát okozó vérparaziták az Antarktisz kivételével minden kontinensen előfordulnak. Ezeket a kórokozókat a csípőszúnyogok (*Culicidae*) családjába tartozó rovarvektorok terjesztik, az ivaros szaporodás a vektorban, míg az ivartalan a közti-gazdában (jelen esetben a madarakban) zajlik. A köztesgazdákra gyakorolt változatos hatásaiknak és viszonylag magas prevalenciájuknak köszönhetően a madármaláriás paraziták vizsgálata napjaink kedvelt kutatási témájává vált. Magyarországon eddig főként madarak véréből határoztak meg *Plasmodium* parazitákat, viszont a fertőzés teljes dinamikájának megismeréséhez szükséges a rovarvektorok tanulmányozása is. Mivel korábban több hazai állandó madárfajból is sikerült kimutatni ezeket a vérparazitákat, biztos lehettem benne, hogy a hazánkban élő vektorpopulációiban is jelen vannak a madármaláriát okozó egysejtűek. Az előadásom során bemutatásra kerül Magyarország több területéről gyűjtött csípőszúnyog vektorok maláriás fertőzöttsége, az eredményeim által pedig egyrészt jobban megismerhetjük a hazai csípőszúnyog faunát, másrészt képet kaphatunk a különböző területeken előforduló csípőszúnyog fajok fertőzöttségéről és az általuk potenciálisan terjesztett parazitafajokról is.

Biológia - Kémia

Szekcióvezető: Kóczán György

„C” Szekció, Szombat 12:00-13:20

Gyógyszerhatóanyagok akkumulációja a Dunában keletkező biofilmben

12:00-12:20

Dömölki Borbála

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az elmúlt száz évben a gyógyszeripar rohamosan fejlődött, nagyságrendekkel javítva az életminőséget és a várható élettartamot. Azonban a piacra kerülő egyre többféle hatóanyag egy új, eddig nem ismert problémát hozott magával: ezen vegyületek megjelenését a felszíni vizekben, melyek kapcsolatba kerülve az élővilággal arra veszélyesek lehetnek. Számos vegyület környezeti hatása jelenleg felderítetlen, és a mostanában alkalmazott két- vagy háromlépcsős szennyvíztisztítási módszerek nem alkalmasak a gyógyszerhatóanyagok nagy százalékaának eltávolítására. Az ilyen szennyezők így belekerülhetnek a természetes vizekbe és az ivóvízbázisba, illetve rezisztens baktériumfajok kialakulását segíthetik –ez utóbbi pedig korunk egyik lefenyegetőbb problémája. A vizek élővilágának egyik legalapvetőbb és legösszetettebb rendszere a biofilm, mely közös mátrixba ágyazott baktériumok és algák közössége, és amely számos vízi élőlény számára szolgál tápanyagként, így a benne felgyülemelő szennyezők könnyen belekerülhetnek a táplálékláncba. Kutatásom célja volt vizsgálni tíz kiválasztott népszerű gyógyszerhatóanyag (atorvasztatin, karbamazepin, ciprofloxacín, klaritromicin, diklofenák, metoprolol, naproxén, szitagliptin, szulfametoxazol és tetraciklin) akkumulációját a Duna-vízben keletkező természetes biofilmben, összehasonlítva ezt a folyóvíz hatóanyagkoncentrációjával. Ehhez kétféle mintaelőkészítési módot dolgoztam ki, mikrohullámú extrakciót, illetve ultrahangos extrakciót alkalmazva, ezután pedig a hatóanyagokat nagyhatékonyságú folyadékkromatográffal kapcsolt tömegspektrométerrel határoztam meg.

A növényi fitokróm B fotoreceptor foszforilációjának jelátvitelre gyakorolt hatása

Madár Valentina

Szegedi Tudományegyetem

A növények életében a fény kiemelt szerepet tölt be helytűlő életmódjuk miatt. Amellett, hogy a fotoszintézis révén kémiai energiaként hasznosul, környezeti jelként is funkcionál erre specializálódott fehérjeszenzorok közreműködésével. Ezeket a szenzorokat fotoreceptoroknak hívjuk, melyek a fény különböző hullámhossztartományát képesek érzékelni. Jelentőségüket mutatja az, hogy erős hatást gyakorolnak a csírázástól kezdve a növekedésen át, egészen a reprodukciós folyamatokig. Az evolúció során a vörös (660 nm hullámhossz maximum), illetve távoli vörös (730 nm hullámhossz maximum) fény érzékelésére egy receptorcsalád alakult ki, melyeket fitokrómoknak nevezünk és a moháktól egészen a kétszikűekig megtalálhatók. Az *Arabidopsis thaliana* modellnövényben összesen öt fitokrómot azonosítottak, ezeket A, B, C, D, E névvel látták el. Fényben nőtt növényben a fitokróm B aránya a legmagasabb és az általa indított jelátvitel játszik fő szerepet a fotomorfogenezisben (fényben lejátszódó fejlődés), a többi fitokróm szerepe nem jelentős. Korábbi kutatások bebizonyították, hogy a phyB működése során különböző poszttranszlációs módosulásokon esik át, melyek hatással vannak a fotoreceptor funkciójára, ezáltal szerepet játszanak az általa kialakított fényválaszban. Ilyen poszttranszlációs módosulás a foszforiláció, mellyel jelen kutatás is foglalkozik. Tömegspektrométeres mérésekkel kimutatták, hogy a phyB N-terminálisán több aminosav is képes foszforilálódni, és az is kiderült, hogy ezek foszforilációs mintázata jelentős élettani hatással bír a növények egyedfejlődése során. A kutatás ezeknek a módosításoknak az élettani szerepét vizsgálja úgy, hogy a foszforiláció cél aminosaván olyan aminosavcserét hajtunk végre melyek vagy a foszforilációt, vagy a defoszforilációt utánozzák. Az így létrehozott mutáns phyB-ket kifejezzük olyan transzgénikus növényekben, melyek a phyB endogén változatát nem tartalmazzák. Ezeknek a növényeknek olyan fenotípusos jegyeit vizsgáljuk, melyek az általunk bejuttatott transzgénikus phyB működése révén jelennek meg olyan körülmények között, ahol a fitokóm rendszer aktív. Méréseinkből az adott foszforilációs mintázat élettani hatására következtünk. A munka az Új Nemzeti Kiválóság Program ÚNKP-21-2-SZTE-375 kódszámú pályázatának támogatásával készült.

Sólyom Ildikó

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Humán daganatos megbetegedések során a leggyakrabban mutálódott fehérje a RAS. A különböző izoformák közül a KRAS onkogén mutációi a legelterjedtebbek, a vizsgált daganatok 22%-nak kialakulásában álltak a háttérben. A KRAS molekuláris kapcsolóként működik sejten belüli jelátviteli útvonalakban. GTP kötött állapotban képes a jeltovábbításra, GDP kötött állapotban pedig inaktív. A KRAS-nak saját GTPáz aktivitása van, de ez az aktivitás meglehetősen alacsony, ezért segédfehérjék szabályozzák: A GAP (GTPase activating protein) fehérjék "arginin-ujjakkal" gyorsítják a GTP hidrolízist, ezzel elősegítve a KRAS inaktiválódását, a GEF (guanin nukleotid cserélő faktorok) fehérjék pedig a GDP GTP-re való cseréjét katalizálják. A leggyakoribb és legjelentősebb KRAS-mutációk közé tartoznak a G12C és G12D mutációk. A 12. pozícióban lévő glicin a GAP segítőfehérjével kölcsönhatásba lépő felületen helyezkedik el, ezért pontmutációja sztoikus zavarja a két fehérje megfelelő kölcsönhatását. Ez a mutáns KRAS GTPáz-aktivitását is rontja, ami folyamatosan aktív állapothoz és így kontrollálatlan sejtosztódáshoz vezet. Nemrégiben felfedeztek egy GAP-szerű fehérjét, az RGS3-at, amely kísérletekben képes volt a KRAS G12C mutánsához kötődni és katalizálni a hidrolízist. Érdekes módon ez a fehérje nem az arginin-ujjon keresztül katalizál, így nem befolyásolja nagymértékben a mutációk okozta kölcsönhatási felületek változása. Kutatócsoportunkban az RGS3 és a KRAS kölcsönhatásának további vizsgálatát tervezzük bioréteg interferometria, thermal shift assay és GTPáz aktivitás vizsgálat segítségével. Az is érdekel bennünket, hogyan viselkedik az RGS3 a KRAS G12D-vel. Az onkogén fehérjék működésének jobb megértése közelebb visz minket a potenciális terápiák felfedezéséhez.

A humán dUTPáz és Stl fehérje-fehérje kölcsönhatás vizsgálata bioréteg interferometriás módszerrel

Laczkovich Máté

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

A dUTPáz enzim inhibíciójának hatására megnő a dUTP koncentráció, így gyakrabban épül be uracil DNS-be, ennek következtében az uracil-DNS hibajavító mechanizmus túlterhelődhet, ami DNS fragmentációhoz és sejthalálhoz vezet. Ez a jelenség kihasználható rákterápiában és patogének elleni védekezésben is, ezért a dUTPáz enzim fontos kutatási célpont. Korábban leírták, hogy egy bakteriofág dUTPáz fehérje kölcsönhatásba lép a *Staphylococcus aureus* patogenitási szigetét szabályozó Stl fehérjével és a fehérje-fehérje komplexben a fág dUTPáz enzimaktivitása szinte teljesen megszűnik. Csoportunk kimutatta, hogy az Stl fehérje az emberi dUTPázzal is képes kölcsönhatásba lépni és megállapították, hogy a humán dUTPázra kifejtett inhibíció mértéke 70%. A szakirodalom szerint az Stl fehérje dUTPázokkal való kölcsönhatásáért a fehérje N-terminális szegmense felelős. Azonban az N-terminális (NT-Stl) szegmens csak 30%-ban gátolja a humán dUTPáz aktivitását. Ezen el-
lentmondásra is kerestük a magyarázatot kísérleteink során. Ehhez elsőként biotin címkével egy adott pozícióban megjelölt Stl és NT-Stl fehérjét kellett előállítanunk. A konstruktokat kódoló expressziós vektorok klónozását követően ezt egy olyan speciális bakteriális expressziós rendszerben végeztük el, amelyben a biotinálást végző BirA enzim is kifejeződik. Ezután sztreptavidin bevonatú bioszenzoron immobilizáltam a biotinált fehérjéket és bioréteg interferometria (BLI) mérésekkel vizsgáltam az Stl-dUTPáz kölcsönhatásra jellemző asszociációs és disszociációs sebességet és meghatároztuk a disszociációs egyensúlyi állandót (KD). Emellett kísérletet tettem az Stl dimerizációs egyensúlyi állandójának meghatározására is. Előzetes eredményeink alapján a dUTPáz-Stl kölcsönhatás és az Stl dimerizáció egymással versengő folyamatok, melyek egyensúlyi állandója egy nagyságrendbe esik.

Európai Középkor

Szekcióvezető: Rudolf Veronika

„A” Szekció, Szombat 10:45-12:15

Az ideális uralkodó Marignolli János cseh krónikájában

10:45-11:15

Kováč Szilárd

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Kulcsszavak: idoneitas, legitimitas, krónika, rex litteratus, rex pacificus

Luxemburgi János cseh király halála után fiának, Károlynak 1346-os trónralépése után egy idegen dinasztia második uralkodójaként, egy megosztott országban kellett helytállnia. Saját hatalma mellett a Luxemburg-ház legitim hatalmát is rögzítenie kellett a cseh emlékezetben. Ezt Přemysl felmenőihöz való kötődése és cseh örökségének hangoztatása által sikeresen hajtott végre, aminek köszönhetően a cseh történelem talán legikonikusabb uralkodójává vált. IV. Károly önreprezentációja két részből állt. Egyrészt hirdette dinasztikus hatalmát, másrészt német-római császárként az univerzális, az uralkodásra idoneitasán keresztül predesztinált császárként is reprezentáltatta magát. Előadásom témája IV. Károly szereplése politikai propagandájában, aminek célja az volt, hogy egy ideális uralkodóként jelenjen meg a cseh emlékezetben. Ennek volt része a fentebb felvetett legitimáció, valamint egy, a király részéről aktívabb részvételt igénylő történetírói narratíva, ami a hangsúlyt IV. Károly jellemére és a hatalom gyakorlására fektette, aminek értelmében az uralkodónak a 14. századra az elbeszélő forrásokban kialakult ideális keresztény király felé a kulturális közeg által támasztott elvárásoknak kellett megfelelnie. Robert Antonín és Václav Žurek kutatásaikban kimutatták, hogy IV. Károly uralkodása alatt keletkezett krónikák által felvázolt kép az ideális cseh királyról komoly változásokon ment át a korábbi Přemysl korban keletkezettekhez képest. Előadásomban ezt a változást szeretném szemléltetni, elsősorban egy a cseh medievisztika által meglehetősen elhanyagolt, de ennek ellenére fontos és érdekes forrásra, Marignolli János krónikájára támaszkodva. Marignolli narratíváját korábbi krónikákkal, Prágai Kozma krónikájával és a zbraslavi ciszterci kolostorban keletkezett *Chronicom Aulae regiae* szövegeivel és egy a 14. században meglehetősen egyedinek számító forrással, IV. Károly önéletrajzával hasonlítottam össze. Ezek a források így egymást kiegészítve alkotják Károly ideális uralkodóról alkotott koncepcióját, melyet képviselni szeretett volna.

A főpapok szerepe Zsigmond első huszita hadjáratain (1420–1422)

Varga Imre Solt

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Zsigmond az 1420-as évtized első felében több támadó hadjáratot indított el a husziták ellen. Az elsőt 1420 májusában indította el, ami aztán augusztus első feléig tartott; a második hadjárat 1420 szeptemberében kezdődött és 1421 márciusában ért véget; a harmadik 1421 októbere 1422 januárja között zajlott. Az eddigi kutatásaim során elért eredmények elsősorban a hadsereg útvonalának, létszámának és finanszírozásának pontosabb becsléséhez, valamint a külpolitikai háttérének és eseménytörténetének vizsgálatához kapcsolódik. Ennek során sikerült megállapítani az 1420–1422 közti hadjáratokon résztvevő bárók és főpapok, valamint az általuk kiállított bandériumok becsült méretét. Kutatásom során megpróbáltam az első hadjárat –értve ezalatt az 1420 májusa és augusztusa között végbemenő hadjáratot –itineráriumát megközelítőleg pontosan ábrázolni, valamint Zsigmond bevételeinek tükrében a hadsereg méretét megbecsülni. Kutatásaimhoz felhasználtam a magyar, illetve birodalmi oklevéltárak forrásait, valamint a kiadott cseh okleveles anyagot most kezdem részletesebben áttekinteni, illetve feldolgozni a téma cseh szakirodalmát. Jelen előadásom a hadsereg összetételét, nevezetesen az első huszita hadjáratokon résztvevő magyar főpapokat, illetve bandériumaikat vizsgálom. Ilyen például Nagymihályi Albert vránai perjel, aki feltehetőleg mindhárom hadjáraton részt vett –ezen belül Prága 1420 nyarán történő ostrománál, vagy az 1422. január 6-i vérégnél Havlíčkův Brodnál –; Hinkó nyitrai püspök, aki csak a harmadik hadjáraton vett részt bandériumával. Az előadásom során igyekszem választ adni arra a kérdésre, miszerint mennyire volt jelentős a magyar főpapság által kiállított bandériumok száma, illetve keresve annak kiváltó okait, hogy miért volt ez az arány alacsony vagy magas.

Az Információs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-2-I-DE-289 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

A Mohácsi-sziget történeti múltjának értékelése releváns régészeti leletek tükrében

11:45-12:15

Konkoly Sándor

Pécsi Tudományegyetem, Szentágotthai János Szakkollégium Egyesület

A Mohácsi-sziget történeti múltjának feltárása valamiért mindig elkerülte a tudományos érdeklődés figyelmét, holott a Kárpát-medence dunai átkelőit 60 000 éve használják az itt megtelepedő népcsoportok. Írott forrásaink és térképi ábrázolásaink ugyan szűkszavúak a sziget területén végbement korai térfoglalás részleteivel kapcsolatban, ám az egyre gyarapodó számban előkerülő régészeti leletek annál beszédesebbek. Az utóbbi évek lelőhelyfelderítő munkálatai során számos olyan különleges régészeti lelet látott napvilágot a Mohácsi-sziget területéről, amelyek alapjaiban változtatják meg az ártéri szigetvilágról alkotott ismereteinket. A Margitta- és Brigitta-szigetrész újkori egyesülésével létrejött 380 km²-es dunai sziget vízrendezések előtti állapotát –különösen Andrásfalvy úttörő jellegű munkálatai óta –hajlamosak vagyunk az ártéri gazdálkodás tipikus színtereként, egyfajta út- és településhálózat nélküli barátságtalan mocsárvilágként elképzelni. Középkori legendáink és újkori térképeink mindezt alátámasztani látszanak, az ártéri haszonvétel kora újkori adóösszeírásai ugyanezt erősítik. Ugyanakkor a középkori okleveles forrásaink által említett települések, közlekedési pályák és erődítmények régészeti lenyomatát azok a felszíni szórványleletek adják, melyek a sziget magasártéri szintjének egykor virágzó út- és településhálózatáról tanúskodnak. A leletsűrűség által kijelölt diagonális útvonalak folyóvízi révátkelők irányába tartanak és átkelőhelyeket védő erősségek maradványaihoz vezetnek. A legváratlanabb meglepetést azok a kora középkori és honfoglalás kori éremleletek okozták, melyek a „mocsaras sziget” útvonalainak a távolsági kereskedelembe való bekapcsolódását jelzik. Előadásomban a Mohácsi-sziget területéről előkerült legérdekesebb és tudományos szempontból legértékesebb szórványleletekre fókuszálok.

Filozófia I.

Szekcióvezető: Márton Miklós

„A” Szekció, Péntek 09:15-10:45

09:15-09:45

Két világ probléma Platón Parmenidészében

Héthelyi Máté

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Előadásomban Platón Parmenidészének hatodik paradoxonát elemzem (133a8-e6). Ezt általában a „legnagyobb nehézség” („Greatest Difficulty”) néven említik a szakirodalomban. A következőkben nem ezt a nevet fogom használni, hanem a két világ problémaként fogok rá hivatkozni. Ezt azért teszem, mert Parmenidész támadásának középpontjában a két világ hipotézis áll, nevezetesen, az a hipotézis, hogy létezik egy formák világa és egy érzékelhető világ, és a kettő teljesen független egymástól, noha az érzékelhető világ pontos mása a formák világának. Értelmezésem szerint ez a hipotézis adja a parmenidészi paradoxon alapját, Parmenidész érve azt hivatott megmutatni, hogy két világot feltételezni a fenti módon ellentmondásos. A szakirodalomban általában kétféleképpen közelítenek ehhez az érvehhez. Vannak, akik érvénytelennek tekintik a paradoxont vagy azért, mert körben forgónak tartják vagy, mert azt feltételezik, hogy valamilyen formális hibát tartalmaz. Egy kisebb száma a Parmenidész értelmezéseknek amellettt érvel, hogy az ellenvetés működőképes, és azt próbálják megmutatni, hogy hogyan és miért az. Ezt a második értelmezési irányt követem én is. A tézisem következőképpen az, hogy a hatodik paradoxon helytálló, vagy más szavakkal, ez egy erős ellenvetés a formaelmélettel szemben. Joggal mondja Parmenidész, hogy ez a „legnagyobb nehézség” mert a korábbi paradoxonoktól eltérően ez azt mutatja meg, hogy a két világ hipotézis öncáfoló, míg a korábbi nehézségek csak annak megmutatására elegendők, hogy a kapcsolat a két világ között nem tisztázható. Más szavakkal ez a paradoxon az, ami megmutatja, hogy maga a két világ hipotézis nem tartható. Az előadás nagy része arról fog szólni, hogy miért és hogyan érvényes a hatodik paradoxon. Az előadás végén felvázolok néhány lehetséges választ az ellenvetéssel szemben, amellettt fogok érvelni, hogy ezek egyike sem kielégítő. Ezen a módon azt remélem, hogy kellő alátámasztást tudok adni az eredeti tézisemnek, hogy a hatodik paradoxon helytálló. Véleményem szerint ez filozófiailag érdekes egyrészt azért, mert rendszerint érvénytelennek tartják ezt a paradoxont,

másrészt mivel a hatodik paradoxon, ha helyesen értjük, érdekes kapcsolatokat fed fel metafizikai és episztemológiai érvtípusok közt.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-6 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Ágens-okozás és figyelem

09:45-10:15

Gáspár Márton

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Ósi filozófia kérdés, hogy intuíciónknak megfelelően valóban rendelkezünk-e szabad akarattal vagy nem, mert vagy a sors, esetleg az isteni eleve elrendelés, vagy fizikai, biológiai, szociokulturális, gazdasági determináltságaink teljesen meghatározzák életünk folyását. Egyesek szerint az akaratszabadság összeegyeztethető a determinizmussal, és ezért őket kompatibilistának nevezzük, mások szerint viszont minden ilyen kísérlet lehetetlen (inkompatibilisták). Az inkompatibilisták vagy mint illúziót vetik el az akaratszabadságot, vagy kitartanak mellette (libertáriánusok), és valamilyen indeterminizmussal kívánják magyarázni a szabadságot, illetve azt vetik a kompatibilisták szemére, hogy a szabadság belső tapasztalata által sugallt lényeges tartalomról mondanak le egy koherens, de kétes értékű elmélet érdekében. Ez a tartalom, amelyről lemondani bármilyen filozófiaiag működőképes elmélet érdekében túl nagy árnak tűnik az inkompatibilisták utóbbi csoportja számára az, hogy a cselekvő ágensre mint első okra tekinthessünk, és ezáltal a morális felelősség alapját feltárjuk. A kompatibilistáknak többnyire azért elfogadhatatlan minden libertáriánus elmélet, mert nemcsak, hogy valamilyen indeterminált eseményt feltételeznek a természet eseményeinek sorában, de azt kívánják „elhitetni”, hogy ennek az indeterminizmusnak maga a cselekvő ágens az első oka –hasonlóan az általában csupán Istennek tulajdonított semmiből való teremtés képességéhez. Előadásomban a libertáriánus magyarázatok integrált-agens-okozás-elméletek típusába sorolható elméletet szeretnék bemutatni, amelyben –az általam eddig megismert megközelítésekhez képest újító módon –fontos szerepet kap a figyelem képessége is.

A filozófus és a társadalom viszonya Arisztotelésznél

Gulyás Ábel

Eötvös Loránd Tudomány Egyetem, Eötvös József Collégium

Az előadás homlokterében Arisztotelész politikafilozófiájának egy középponti témája, a Politika 7. könyvében ismertetett ideális, vagyis a tökéletes autarkíát megvalósító állam áll. A Politika ránk hagyományozódó utolsó könyve (a 8. könyv) az idealizált polisz polgárainak a nevelésével foglalkozik. Azonban Platónnak a Politeiában kifejtett teóriájával ellentétben arra vonatkozóan nem találunk leírást, hogy miként kell a tudóst és a filozófust az állammal összhangban álló életre nevelni. Miközben a Nikomakhoszi Etika 10. könyve a morális autarkia legtökéletesebb formájaként a bölcs teoretikus, kontemplatív tevékenységét írja le, amikor is a megismerői tevékenység (a nusz és szófia által) a világ kontigens elemeivel szemben a szükségszerű, örökérvényű igazságokat hivatott megtalálni. Azonban ez az állapot nem tartható fent, az ember antropológiai meghatározottsága következtében képtelen a tiszta szemlélődésre és vissza kell lépnie a testi, vagyis a biológiai és társadalmi interakciók világába. Az autark élet második legjobb formájának a megvalósítása, az erény szerinti életvitel összhangban áll a Politikában található ideális állam leírásával. Azonban annak pontos kifejtésével, hogy miképp tudja a polisz biztosítani az emberi élet céljaként meghatározott legtökéletesebb tevékenységet, a szemlélődő életet, és az ezt folytató bölcs milyen kapcsolatban áll a városállam társadalmával, adós marad Arisztotelész. Ezért az előadásban az ismert szöveghelyekből kiindulva megpróbálok rekonstruálni, hogy milyen viszonyban áll az arisztotelészi politikafilozófiában a filozófus a társadalommal és milyen szerepet tölt be a politikai közösségben.

Filozófia II.

Szekcióvezető: Olay Csaba

„B” Szekció, Szombat 09:00-12:15

Struktúra és esemény között –Louis Althusser kései történelemkonceptiója

09:00-09:30

Csigó Ábel

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Előadásom fókuszában az a történelemkonceptió áll, amely Louis Althusser *Le courant souterrain du matérialisme de la rencontre* (A találkozás materializmusának rejtett áramlata) című, 1982-es szövegéből rajzolódik ki. Elsődlegesen ennek rekonstrukciójára teszek kísérletet, felvázolva azokat az alapfogalmakat, amelyekből Althusser a filozófia, szűkebb értelemben pedig a materializmus –szándéka szerint –minden korábbi formájával szakító új koncepcióját, a találkozás materializmusát igyekszik a felszínre hozni és kidolgozni. A koncepció tisztázását követően –figyelembe véve értelmezésem alaptételét, miszerint a szöveg alapvető tétje történeti és politikai –azt vizsgálom majd meg, milyen történelemfelfogás és -értelmezés dolgozható ki ez alapján. Ebben az összefüggésben mindenekelőtt azt a feszültséget tematizálom, amely a történelem radikális nyitottsága és a történelemben kialakuló és megszilárduló struktúráknak a szubjektumok fölötti dominanciája között áll fenn. Felmerül ugyanis a kérdés, hogy az a feltételezés, miszerint a struktúrák meghatározzák a szubjektumokat, nem számolja-e föl az emberi ágenciát, azaz a történelem befolyásolásának képességét. Amellett fogok érvelni, hogy a találkozás materializmus képes arra, hogy elgondolhatóvá és értelmessé tegye az emberi ágencia történelemformáló szerepét úgy, hogy egyúttal tekintettel legyen azokra a társadalmi és politikai meghatározottságokra, amelyek szűkítik a cselekvés játékterét. Továbbá állításom szerint azon kontingens találkozások elméleti kidolgozásával, amelyek közepette a struktúrák kialakulnak, Althusser kései filozófiája túllép a klasszikus strukturalizmus szinkroniára fókuszáltságán és egy olyan elméleti megközelítést alapozhat meg, amely kombinálni képes a struktúráknak és hatásaiknak vizsgálatát azok kialakulásának, genezisének feltárásával.

Leo Strauss elmélete az ezoterikus írásról szociológiai megközelítésben

Békési Áron

Pécsi Tudományegyetem, Szentágotthai János Protestáns Szakkollégium

Leo Strauss Az üldöztetés és az írás művészetében azt állítja, hogy a filozófusoknak jó okuk volt ezoterikus módon írni. Strauss a rejtett, ezoterikus és könnyen hozzáférhető, exoterikus elemeket tudatosan használó fogalmazást az írás művészetének nevezte. Strauss szerint az írás művészetének birtokában lévő nagy filozófusok művei bővelkedhetnek az olyan, mai napig rejtett üzenetekben, amiket csak a legkiválóbb olvasók érthetnek meg. Strauss 1952-es elméletét a mai napig élénk vita övezi. Ennek a vitának a súlyára jellemző, hogy a kétezres évek elején az amerikai politikai életet is polarizálta, amikor az Iraki háború kapcsán a nagyközönség előtt politizálódott Strauss elmélete. Az elmúlt évtizedek alatt az írás művészetének elméletének támogatói és ellenzői számos szempontból érveltek álláspontjuk mellett. Ezidáig a szociolingvisztikai nézőpont nem jelent meg Strauss elméletének próbájában, pedig Strauss maga is szociolingvisztikai alapokon érvel az ezoterikus írás mellett. Az előadásomban szociolingvisztikai szempontból vizsgálom Strauss elméletét. Szociolingvisztikai szempontokat figyelembe véve úgy tűnik, hogy Strauss Az üldöztetés és az írás művészetében tévedett a filozófiai szövegekben lehetségesen megjelenő ezoterikus írással, illetve ezeknek jelentőségével kapcsolatban. Egyfelől logikusnak tűnik elfogadni Strauss meggyőző érvelését, miszerint a jelentős filozófusoknak jó okuk volt ezoterikus módon alkotni. Strauss a filozófia munkát olyan szociológiai kontextusban mutatja be, amelyben a filozófiának, legalábbis írásban, szükségszerűen ezoterikussá kellett válnia. Másfelől úgy tűnik, hogy Strauss túl nagy jelentőséget tulajdonít a filozófusok munkáiban lehetségesen megjelenő ezoterikus üzeneteknek, mert a filozófia nagyrészt így is egy a többség számára ezoterikus nyelvi közegben zajlik.

Barcza Zsigmond Tádé

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Byung-Chul Han, ahogy azt az immár magyar nyelven is elérhető könyveiről készült recenziók sokasága siet tudtunkra adni, korunk egyik legnépszerűbb filozófusa, igazi „sztár”. Ez a tény már önmagában is felkeltheti gyanakvásunkat vele szemben. Munkássága azonban népszerűsége mellett is megosztó: egyesek túlpontosnak, míg mások rendkívül felszíniesnek tartják a kortárs társadalmi, hatalmi viszonyokat analizáló írásait. Előzetesen szeretném leszögezni: én az utóbbi csoportba tartozom. Csupán mint végtelenül elhibázott eszmefuttatásokat vagyok hajlandó komolyan venni műveit. Előadásomban Han két, talán legfontosabb könyvére, A kiégés társadalma és a Pszihopolitika című szövegekre fókuszálok. E könyvek elemzése során azt igyekszem bebizonyítani, hogy Han kordiagnóza több szempontból is problematikus; s azt sugallom majd, hogy Han kínosan félreérti a kortárs viszonyokat. A két könyvben több olyan elnagyolt, bombasztikus állítás található, amely nyilvánvalóan tarthatatlan a közelmúlt és a jelen történései (menekültválság, COVID) fényében. Ezek kiemelésén túl amellet fogok érvelni, hogy Han megállapításai –ha egyáltalán –csupán egy szűk, privilegizált társadalmi réteg tapasztalataira reflektálnak. Mivel Han elvileg kritikusan viszonyul a kései kapitalizmus logikájához, értetlenül állok ezelőtt. Továbbá amellet, hogy Han neoliberalizmus-értelmezése ugyancsak gyenge lábakon áll. Mintha –Han állításával ellentétben, aki a neoliberalizmushoz köti az „új hatalomtechnika”, a pszihopolitika megjelenését –épp az elnyomás biopolitikai jellege erősödött volna fel a jóléti állam ellentmondásos vívmányai után. Röviden rekonstruálom érvelésének unásig ismételt sémáját, és arra hívom fel a figyelmet, hogy a fegyelmező társadalom letűnése (amellyel egyébként Foucault is tökéletesen tisztában volt) távolról sem jár együtt a biopolitika fogalmának idejétmúlttá válásával. Végül a Han által javasolt ellenállási stratégiával szembeni ellenérzéseimet is explikálok. Egyebek mellett azt kifogásolom, hogy Han nem a politikai aktivizmus korszerű formáit mutatja fel, hanem a passzivitás és a kontempláció jegyében fogant individuális praktikákat preferálja.

Materializmus és a reprezentáció problémája Alain Badiou filozófiájában

10:30-11:00

Zsupos Norbert

Pécsi Tudományegyetem

Előadásomban az igazság és szubjektum fogalmán keresztül a materializmus és reprezentáció problémáját vizsgálom Alain Badiou filozófiájában. Értelmezésem szerint a materializmus és reprezentáció a badiou-i filozófia két meghatározó aspektusát domborítja ki. A materializmus egyrészt azt a fogalmi keretet foglalja magában, amely a szubjektivitás kérdését az ideológia problémájához köti. Badiou filozófiájában a szubjektum fogalmát azon „generikus eljárások” –a tudomány, politika, művészet és szerelem –határozzák meg, amelyek az igazság megteremtésével „megszakítják” a világ adott reprezentációs struktúráját. Ez a megszakítás nemcsak a világ meghatározott értelmét bontja meg, de azt is kifejezi, hogy az ideológia milyen szempontból tölt be központi szerepet az igazságot létrehozó generikus eljárások materialista megközelítésében. Badiou *L'êtré et l'événement* (1988) című könyvében a szubjektivitás mindenekelőtt az igazság és esemény fogalma, illetve e két fogalom szükségszerű kapcsolata alapján kerül bevezetésre. A reprezentáció fogalma másrészt az ideológia szerepét jelöli ki Badiou materialista ontológiájában. Az ideológia nemcsak a világ azon reprezentációs struktúráit –kultúra, osztály, nemzet stb. –jelenti, amelyek „szembenállnak” az igazság badiou-i fogalmával, de a szubjektivitás meghatározott módját is megszabja. Badiounál az ideológia azonban nem pusztán egy adott reprezentációs struktúrával azonosítható, mivel a szubjektum olyan fogalmi megalapozását vezet be, amely az igazság „szubtraktív” értelmére vezethető vissza. Az ideológia ezen meghatározása ugyan megjelenik Badiou *Théorie du sujet* (1982) és *L'êtré et l'événement* könyveiben –vagy a François Balmès-val közösen írt *D'ideologie*-ban (1976) –, a szubjektum vonatkozásában elsősorban a *Conditions* (1992), illetve a *Logiques des mondes* (2006) bizonyos fejezeteiben kerül előtérbe. Az előadás első részében az igazság és szubjektum kapcsolatát az igazságot meghatározó „generikus eljárások” materialista megközelítése alapján vizsgálom. Az előadás második, nagyobb részében a szubjektivitás problémáját a reprezentáció és ideológia problémáján keresztül mutatom be. Előzetes állításom, hogy Badiou filozófiájában a szubjektivitás problémája olyan fogalmi keretben jelenik meg, amely szorosan kapcsolódik az igazságot megteremtő eljárások materializmusához, továbbá ezen igazságot fenntartó szubjektivitás reprezentációjához.

**Kinek és mi célból e roppant nagy áldozat?
Történetiség és áldozatiság Alfred Döblin: Berlin
Alexanderplatz című regényében**

11:00-11:30

Rinkács Viktor

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Alfred Döblin 1929-ben megjelent Berlin, Alexanderplatz című regényében ezt írja: „Bedeszkáztak mindent. A Berolina szobra ott állt a Tietz előtt, fél kezét előre nyújtva, roppant nagydarab nőszemély volt, azt elhordták onnan.” (Döblin, 2009, 203) Úgy tűnhet, a narratíva szempontjából nem túl jelentős ez az apró tudósítás a Berlint megszemélyesítő nőalak szobrának az eltűnéséről. Azonban ez az esemény a történeti idő mélystruktúrájával, a változás fogalmával szembesít bennünket, amely a művet mind a narratíva, mind a döblini műfajelmélet vonatkozásában lényegesen meghatározza. Hiszen mi történik Berlinben, vagy közelebbről az Alexanderplatzon az alatt a másfél év alatt, amelyet az elbeszélés ideje felölel? Egy hatalmas organizmus pulzáló központjában, illetve annak környezetében vagyunk, ahol nap nap után arctalan embertömegek hullámanak a szélrózsa minden irányába. Ezenfelül ez az olvasztótégely „két év óta a legerőszakosabb változások színhelye, ahol kotró- és döngölőgépek állnak szünet nélkül munkában, a talaj ütéseiktől, autóbushordák és az U-Bahn szerelvények vágatásától remeg [...]” . (Benjamin, 1980, 601) Előadásomban egymással párhuzamosan két síkon –metapoétikai és a narráció síkján –kíváncsi elemezni a történetiség, ezen keresztül pedig az áldozat fogalmát. Annak első részében a reflexióm közvetlenül a történetiség fogalmára irányul a város, Berlin és a benne rögzített szubjektumpozíciót elfoglaló főszereplő, Franz Biberkopf viszonyán keresztül. A második részben színre kerül a vágóhíd-motívum, az áldozatiság tematizációja, míg a harmadik részben végül a történetiség és áldozatiság szintézisének keresztül perspektívaváltást hajtunk végre, magunk mögött hagyjuk az újjászületett Franz Karl Biberkopft, és a regény egy lehetséges történelemfilozófiai olvasatára hívom fel a figyelmet.

Mire jó a megbánás?

Havadtói Emese

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A megbánás (regret) mindennapi életünk tagadhatatlan mentális jelensége. Megbánhatjuk, hogy nem fektettünk több energiát a tanulmányainkba, vagy egy olyan karrier mellett döntöttünk, amely nem tesz minket boldoggá. Kiválthatja továbbá, hogy egy vita hevében bántó megjegyzést tettünk a barátunknak, vagy megcsaltuk a párunkat –más szóval, hogy valami erkölcsileg helytelen dolgot tettünk. Vonzó lehetőségnek tűnhet megszabadulni megbánással járó fájdalomtól. Azonban vitatható, hogy valóban fennáll-e ennek a lehetősége, és hogy el kell-e utasítanunk a megbánást, amennyiben el tudjuk. Egy manapság népszerű felfogás szerint hiábavaló a múltban elkövetett hibákon bánni, hiszen azokon már nem tudunk változtatni. Rorty Bittner például amellet érvelt, hogy bár fontos felismerni a múltunkban elkövetett hibákat, ezt megtehetjük a megbánás kellemetlen érzelmi aspektusa nélkül is (Bittner, 1992). Remélem az előadásom során meggyőző érveket sorakoztatok majd fel e nézettel szemben.

Először is megkísérlem definiálni a megbánást mint egy olyan mentális állapotot, amelynek érzelmi- és kognitív aspektusa is van, olyan pszichológusok tanulmányaira támaszkodva, mint Janet Landman (Landman, 1987). A megbánás pszichológiában uralkodó felfogásával összhangban az ellen fogok érvelni, hogy e két aspektus elválasztható egymástól. Ezután összehasonlítom a Bernard Williams és R. Jay Wallace által meghatározott sajnálat típusait. Különösen fontos számunkra a williamsi deliberatív és morális "kell" megkülönböztetése (Williams, 1973), valamint a wallace-i teljeskörű megbánás és részleges megbánás (a szóban forgó cselekvés egy aspektusára vonatkozó megbánás) kategóriái (Wallace, 2013). Ezt követően Paddy McQueen igazolt döntési nézőpontján (justified decision perspective –JDP) keresztül vizsgálom meg, mikor és miért ésszerű elutasítani a megbánást, tekintettel arra, hogy Williamsszel és Wallace-szal ellentétben McQueen nem az erkölcsre összpontosít: ő a gyakorlati életvezetéshez ad tanácsot azáltal, hogy rámutat, mikor és miért van helye ennek az alapvetően kellemetlen érzésnek. (McQueen, 2017).

Lezárásképpen az erkölcsi vonatkozású megbánás konstruktív kifejeződéseit veszem szemügyre, különös tekintettel arra az esetre, melyben a megbánás tárgyát képező erkölcsi kihágás közvetlenül érint egy másik személyt. Egy kapcsolat reparálása tehát például konstruktív kifejeződésnek számít –a megbánás pedig bocsánatkérésre és kárpótlás nyújtására készíthet minket. Azonban előfordul, hogy ugyanannak a

cselekedetnek több aspektusáért kérhetünk bocsánatot –vajon mi a jelentősége annak, hogy valaki azt bánta meg, hogy hazudott, vagy azt, hogy hazugsága rosszul esett valakinek? Céлом megmutatni, hogy a megbánás konstruktívan járulhat hozzá az életünkhöz, elismerve, hogy a nem konstruktív megbánás elutasítandó.

Felhasznált irodalom

Bittner, Rorty 1992. 'Is it reasonable to regret things one did?' *Journal of Philosophy*. 89(5), 262-273.

Landman, Janet 1987. Regret: „A Theoretcial and Conceptual Analysis” in *Journal for the Theory of Social Behaviour* 17: July 1987: 135-160

McQueen, Paddy 2017. „When should we regret” in *International Journal of Philosophical Studies* 25(5):1-16

Wallace, R. Jay 2013. *The View From Here* Oxford, Oxford University Press

Williams, Bernard 1973. „Ethical Consistency” in *Problems of the Self –Philosophical Papers 1956-1972*: 166-186

Fizika és Informatika

Szekcióvezető: Berta Dénes

„C” Szekció, Péntek 17:00-18:40

17:00-17:20

Nemlineáris leképezések pszeudoinvertálásáról

Mészáros Botond

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Nagy elemszámú rendszerek modellezésekor az egzakt modell analitikus és numerikus megoldása egyaránt nagyon nehéz vagy lehetetlen. Emiatt standard eljárás, hogy közelítéseket teszünk, melyek keretein belül már jó eséllyel eljuthatunk numerikus instabilitásoktól mentes vagy akár analitikus megoldásokig. Nagyon gyakran a modellezés során kevesebb mennyiség időbeli viselkedését szeretnénk leírni, mint amennyit be kell vezetnünk ahhoz, hogy ezt a viselkedést magyarázni tudjuk már ismert elvek segítségével; az ezek közötti megfeleltetést általában egy magasabb dimenziós térből egy alacsonyabb dimenziós térbe való nemlineáris leképezés adja. Természetesen adódik a kérdés, hogy a magasabb dimenziós paraméterter elemeire vonatkozó elvek és az azokból való, számunkra érdekes, alacsonyabb dimenziós térben definiált mennyiségek származtatási módja ismeretében megadhatóak-e olyan, már a kisebb dimenziós térben érvényes időfejlődést leíró egyenletek, melyek már önmagukban is jó pontossággal választ kínálnak a rendszer releváns és a dinamika szempontjából meghatározó alapvető kérdéseire. A XXII. Eötvös Konferencián tartott előadásom során röviden bemutattam egy módszert, amivel e kérdésre válasz adható, amennyiben az egyes tereket Euklideszi terekkel modellezzük. Emellett két ilyen modellter közötti leképezés (pszeudo)invertálásának kérdése is nagy jelentőségű. Ha egy jelenséget modellezni akarunk, a gyakorlatban kész modellekből indulunk ki ezek eredményeit összehasonlítjuk valós adatokkal. Azonban, amennyiben csak adatok állnak rendelkezésünkre, talán a legfontosabb kérdés, hogy azok segítségével hogyan lehet potenciális magasabb dimenziós, egyszerűbb elvekre épülő, az adatok közötti kapcsolatot magyarázó modelleket beazonosítani, melyeket aztán más kérdések megválaszolására is használni lehet. Jelen előadásomban ennek összegzéseként és kiegészítéseként arról beszélnék, hogyan lehet explicite megkonstruálni azokat a leképezéseket előbb Euklideszi terek közötti leképezések esetében, melyek adott rendben sima és analitikus leképezések (pszeudo)invertálására adhatnak lehetőséget, majd röviden kitérnék Riemann-sokaságokkal modellezett terek közötti leképezésekre

közötti megfeleltetési lehetőségre és az invertálás kérdésére is, megmutatva, miként hasznosíthatóak az Euklideszi terek vizsgálata során kapott eredmények.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-1 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai és a Márton Áron Szakkollégium támogatásával készült.

Képalkotás akusztikai vibrációval

17:20-17:40

Szajbély Sámuel

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A rezonancia jelensége végigkíséri a mindennapokat a buszok ablakainak remegésétől a hidak rezonanciakatasztrófájáig, emellett több híres kísérletnek is témája. Kiterjedt testek esetén a rezonancia szorosan összekapcsolódik a normálmódusokkal, azaz hogy ha rezonánsan gerjesztjük a testet, az nem akárhogyan rezeg, hanem minden pontja külön-külön szinuszos mozgást végez. Ezt mutatja Chladni kísérlete, melyben egy fémlemezre homokot szórva, majd a lemezt rezonánsan gerjesztve a homok vonalakba rendeződik. Ezek a vonalak lesznek a lemez egyik módusának csomóvonalai. Megmutatható, hogy a sajátmódusok nem csak gerjesztéskor jelennek meg, hanem testek rezgései minden esetben leírhatók a módusainak lineáris kombinációjaként. A Chladni-kísérlethez hasonló elrendezéseket művészek zenék „képi megjelenítésére” használják, ekkor vízfelszín alá helyeznek egy hangszórót, amelyben zenét játszanak le. A felszínen ennek hatására különböző formák jelennek meg, aminek oka a rezonanciákban keresendő. Itt tehát a rezgetést, hangot képek létrehozására használjuk. Felmerülhet a kérdés, hogy lehetséges-e ennél precízebben képeket megjeleníteni, ugyanis az előző kísérletek nem alkalmasak tetszőleges alakok kirajzolására. A válasz igen, amennyiben fekete-fehér képeket szeretnénk ábrázolni. Ezeket képzeljük el úgy, mint egy domborzatot meghatározó diszkrét skalármező. Minden pixelhez tartozik egy 0 és 255 közötti egész szám, amely azt határozza meg, hogy az adott pont mennyire fekete vagy fehér. Ez a megfeleltetésben a domborzat magasságát jelzi adott pontban. Tehát egy membránon, lemezen úgy jeleníthetünk meg képeket, hogy a domborzata (minden pontban a kitérése) adja meg azt, hogy milyen sötétek a képen a pontok.

Báriumcsillagok vizsgálata gépi tanulással - a nehéz elemek keletkezése

Világos Blanka

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bolyai Kollégium

A nehéz elemek keletkezése világegyetemünk egyik legizgalmasabb kérdésköre –min-den, ami minket és világunkat alkotja, asztrofizikai folyamatokban keletkezett, akár egy csillag belsejében, akár egy hatalmas energiájú robbanásban. A vasnál nehezebb elemek keletkezését sokáig homály fedte, ugyanis azok nem jöhettek létre az átlagos csillagok belsejében zajló fúzióban sem –a kulcs a neutronbefogásos folyamatokban rejlik. Ezek közül az egyik folyamat a lassú neutronbefogásos folyamat (s-folyamat), ami kistömegű, Naphoz hasonló csillagok belsejében zajlik azok utolsó aktív életszakaszában, és a nehéz elemek keletkezésének mintegy feléért felelős.

A báriumcsillagok olyan csillagok, melyek felszínén nagy mennyiségben láthatunk az s-folyamatban keletkezett elemeket. Azonban ezek a csillagok még túl fiatalok ahhoz, hogy önmagukban kitermeljék ezt az összetételt. A megoldás abban rejlik, hogy valójában egy kettős rendszerben helyezkednek el, és társcsillaguktól elszívták ezt az anyagot, amikor azok óriáscsillagként éppen az s-folyamatnak adtak otthont.

Munkámban ilyen báriumcsillagok észlelt összetételét hasonlítottam az óriáscsillagok elemtermelési szimulációinak eredményeihez. Az összehasonlítást az nehezíti, hogy nem ismerjük, az összetétel mekkora hányada származik a modellezett társcsillagról, és mekkora részben keveredik az eredeti anyaggal. Eddig egy elnagyolt közelítéssel, analitikusan számoltam át az egyes elemek mennyiségét a báriumcsillag rendszerébe, most már azonban a gépi tanulást felhasználva azonosíthatjuk be a legmegfelelőbb modellt. Ezt az osztályozási módszert arra is használtam, hogy az ilyen csillagok összetételének statisztikáját felállítsam. Bizonyos elemekre valóban szisztematikusan mást becsülnek az észlelések és a modellek, ami talán egy ismeretlen fúziós vagy egyéb fizikai folyamat jelenlétét mutathatja.

Schlieren képalkotás okostelefonnal

18:00-18:20

Vavrik Márton

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Schlieren képalkotással vizualizálhatóak a levegő sűrűségváltozásai, áramlásai, például egy gyertya lángja, izzóból felszálló meleg levegő, a lélegzet vagy köhögés maszkban és maszk nélkül, a kéz- és testmeleg, illetve bármilyen nagyobb, például dezodor vagy hajszárító által okozott légmozgás. A módszer alkalmas üveglapok, átlátszó műanyag eszközök különböző gyártási hibáinak felfedezésére is. A módszer során egy fényforrás fényét egy parabolatükörrel fókuszáljuk, egy kamera szenzorára. Ha a parabolatükör előtt bármilyen törésmutatógradienst hozunk létre, az a kamerára térő nyalábot enyhén kitéríti. Ha a fénynyaláb egy részét kitakarjuk, például egy borotvapengével, az az eltérülő fénynyalábra jobban/kevésbé hat, így a kamerában intenzitásbeli változásokat észlelhetünk. Ez az általában laborban elvégzendő kísérlet elvégezhető mindösszesen egy parabola tükörrel és egy okostelefonnal. Így könnyebben szállítható és egyszerűbben bemutatható, hisz egy testben van a szükséges fényforrás és kamera, illetve utóbbi kis apertúrája lehetővé teszi, hogy eltakarás sem szükséges a kísérlet elvégzéséhez, mert ezt maga az apertúra végzi el. Mivel a fénnyalábot érzékeljük, a kísérlethez nem szükséges sötétítés sem. Előadásomban bemutatom a Schlieren képalkotó eljárás működését, az okostelefonos megközelítés előnyeit és hátrányait a tradicionális megközelítéshez képest, és lehetőség szerint élőben (ha nem, akkor videón) néhány kísérletet, amit ezzel a módszerrel laboron kívüli eseményeken is be lehet mutatni.

A Language Server Protocol implementálása a Wrangler refaktoráló eszközbe

18:20-18:40

Katkó Dominik

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A Wrangler egy refaktoráló eszköz az Erlang funkcionális nyelvhez. Beépített interfésszel rendelkezik az Emacs és Eclipse kódszerkesztőkben, de ezek ad-hoc, szerkesztő-specifikus implementációk.

Az előadásomban bemutatom, hogy hogyan tudtam összekötni a Wranglert a ma népszerű kódszerkesztőkkel (pl. Microsoft Visual Studio Code) a Language Server Protocol (LSP) segítségével. Az LSP-t a Microsoft kezdte el fejleszteni, hogy

standardizálja a programnyelv-specifikus eszközök (language serverek) és a kódszerkesztők közötti kommunikációt. Language server lehet például egy fordító, statikus elemző, vagy refaktoráló eszköz is –mint a Wrangler esetében.

A Wrangler Language Server (WLS) egy olyan komponense a Wranglernek, ami a Wrangler funkcióit (mint a függvény vagy modul átnevezés, függvény exportálás, függvény eliminálás, ismétlődő kódok keresése stb.) elérhetővé teszi egy LSP-kompatibilis kódszerkesztőt használó programozó számára, úgy, hogy annak használata és telepítése, konfigurálása nem igényli a Wrangler és az LSP ismeretét. A WLS Erlang nyelven implementálja az LSP szerver oldali kommunikációs funkcióit, módosítja a Wrangler interfészét, és azon keresztül elérhetővé teszi a refaktorálásokat, miközben kezeli a felhasználói inputokat is.

Beszélni fogok továbbá az LSP jelenlegi korlátairól –különösképpen a refaktorálásokhoz szükséges felhasználói inputok kezelésének limitáltságáról, valamint a jelenleg elérhető és már aktívan használt Erlang Language Serverrel való együttműködésünkről.

Földrajz és Földtudomány

Szekcióvezető: Varga György

„C” Szekció, Péntek 09:15-10:15

Árvízvédelmi töltéseken végzett multielektródás mérések korrekciójának vizsgálata 2D modellezés alapján

09:15-09:35

Szebenyi Renáta Mónika

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Az árvízvédelmi töltések rendszeres geofizikai felmérése fontos szerepet tölt be az árvízvédelemben. A mérnökgeofizikai gyakorlatban a töltések felülvizsgálata gyakran multielektródás szelvényezés segítségével történik. Ezen mérési módszer során egyenáram felszíni betáplálása következtében a közetekben kialakult potenciáltér eloszlását határozzuk meg, melyből a közetek egy jellemző tulajdonsága, a fajlagos elektromos ellenállás számítható. A meghatározott pontokban végzett mérések eredményeként egy kétdimenziós síkmetszet áll elő, mely a fajlagos elektromos ellenállás eloszlásáról ad képet a szelvénymenti távolság és a mélység függvényében. A mérések célja a töltések szerkezetében bekövetkezett változások, rendellenességek, meggyengült szakaszok feltárása, hogy hibáik megfelelő időben javíthatóak legyenek, elkerülve ezzel komoly lakossági és környezeti károkat. Ehhez elengedhetetlen, hogy méréseink minél pontosabb eredményekkel szolgáljanak a töltések belső szerkezetét illetően. A mérés és a feldolgozás során azonban gyakran eltekintünk egy, az eredményekre jelentős befolyással rendelkező tényezőtől: a töltés alakjától. A töltés geometriája miatt sérül a méréseknél használt féltér közelítés, mely egyes mélységtartományokban a fajlagos elektromos ellenállások túlbecslését eredményezi. Ez hatással lehet a szelvények értelmezésére.

Kutatásomban a töltésgeometria modellfeltételeket torzító hatásának kvantitatív vizsgálatával és ennek egy gyakorlatban alkalmazható korrekciós lehetőségével foglalkozom, Békés megyei töltésszakaszok multielektródás méréseit felhasználva. Területarányok számítása alapján a különböző töltésekre becslést készítettem, mely közelítőleg megadja, hogy az egyes töltésgeometriák milyen mértékben módosítják a modellfeltételeket, ezáltal nagyságrendileg mekkora ellenállás-torzulást eredményezve a töltéstestben. A számításokból kapott arányokkal elvégeztem a mérési adatok korrekcióját, mely több esetben is segítette a szelvények újraértelmezését. A korrekciós módszer helytállóságát kétdimenziós modellezéssel vizsgáltam. A modellezés

eredményei, valamint a becslés irodalmi esettanulmányokkal nagyságrendileg meg-
egyező értékei igazolni látszanak a módszer hozzávetőleges pontosságát és gyakorlati
alkalmazhatóságát.

Kutatásom célja, hogy egy gyakorlatban viszonylag könnyen megvalósítható és
elfogadható pontosságú korrekciós módszert nyújtsak, mely segítségével pontosabb
képet kaphatunk az árvízvédelmi töltések szerkezetéről.

Növényállományok sztómavezetésének és ózon száraz 09:35-09:55 üledése hatásának modellezése - egy egyszerűsített modell

Gula Miklós

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomelméleti Kollégium

A troposzférában található ózon (O₃) másodlagos légszennyező, elsősorban fotokémiai
folyamatok során keletkezik, prekursor-vegyületekből. A prekursorok lehetnek ter-
mészetes és antropogén eredetűen, utóbbiak elsősorban közlekedési és ipari szennye-
zésből származnak. Az ózon környezeti szempontból elsősorban üvegházhatása, és
mint oxidáló kémiai szennyező anyag jelentős. A gáz erősen reaktív, oxidatív termé-
szete miatt a növényi szervezetekkel kapcsolatba lépve gyököket képez, sejtpusztu-
lást, anyagcserezavarokat, a fotoszintézis és a növekedés lassulását okozza, ezzel a
növényállomány károsodásához, biológiai produktivitás csökkenéséhez és termés kiesés-
hez vezetve. A növényállományokkal az ózon elsősorban a gázcsere nyílások útján
lép kapcsolatba. Ezért a gázcsere nyílások útján történő száraz üledés fluxusának
számszerűsítése mind a növényekre gyakorolt károsító hatás becslése, mind a légkör
ózon tartalmának modellezése szempontjából fontos. Folyamatban lévő kutatásunk
során földközeli ózon száraz üledést vizsgáljuk magyarországi mezőgazdasági nö-
vényállományokra, a DO₃SE (Deposition of Ozone for Stomatal Exchange - Ózon
üledése sztómán történő gázcsere) modellre építve. A modellezés során durva
becslést adunk a gázcsere nyílások vezetőképességére és károsító hatására, a FOR-
ESEE klímaadatbázis meteorológiai adatai, és az EMEP európai légszennyezettségi
monitoring program ózon-adatbázisa felhasználásával. Előadásomban ismertetem az
ózon szennyezés hatását a növényzetre, és az egyszerűsített modellt, amivel klíma-
tológiai skálán az ózon üledést modellezzük. Bemutatom eddigi eredményeinket,
és összevetem őket magyarországi ózonfluxus számításokkal foglalkozó szakirodalmi
eredményekkel.

A magyarországi kisüzemi sörfőzdék földrajzi aspektusainak vizsgálata

09:55-10:15

Kovács Dávid

Debreceni Egyetem

Magyarországon az 1990-es évek elején indult újra a kisüzemi sörgyártás. A nagyüzemi sörgyárak megjelenése előtt kisüzemi főzdek szolgálták ki lokálisan a fogyasztói igényeket, azonban a söripar modernizációja révén létrejött nagyüzemi sörgyárak mellett csődbe mentek a XX. század elején. Az ehhez kapcsolódó fogyasztási és gyártási trendek kutatása hazai viszonylatban átfogó vizsgálatokat jelentett, azonban az 1990-es évektől népszerűvé váló kisüzemi sörgyártással foglalkozó tanulmányok nem terjednek ki a főzdek gazdasági lehetőségeit meghatározó földrajzi adottságokra. Ezért a kutatás célja a magyarországi kisüzemi sörfőzdékkel kapcsolatos földrajzi elemzések bővítése. Mindezek alapján összehasonlító vizsgálat keretében, kérdőív és félig strukturált interjúk készítése alapján 6 kisüzemi sörfőzde (Ugar Brewery, Mad Scientist, Zirci Apátsági Manufaktúra, Szent András Sörfőzde, Fehér Nyúl, Viharsarok Sörfőzde) részletes gazdaságföldrajzi elemzésére került sor. Kiválasztásuknál a földrajzi elhelyezkedést, az alapítási dátumot és a főzdek jellegét vettem alapul. Kettő budapesti székhelyű, a Mad Scientist a Főzdeparkban, míg a Fehér Nyúl ezen kívül helyezkedik el, a Zirci Apátsági Manufaktúra a Dunántúlon található, az Ugar Brewery, a Szent András Sörfőzde és a Viharsarok pedig az ország keleti részén. A Szent András Sörfőzde az első sörfőzdealapítási hullámban jött létre, bár a Zirci Apátsági Manufaktúra 2015-ös alapítású, története az 1735-ben évek elejére nyúlik vissza, míg a többi főzde a 2010-es évek második felében kezdte tevékenységét. A Viharsarok Sörfőzde, a Mad Scientist, a Fehér Nyúl és az Ugar Brewery követve az észak-amerikai és nyugat-európai trendeket, elsősorban „új hullámos” söröket készítenek, míg a Zirci Apátsági Manufaktúra és a Szent András Sörfőzde kevésbé követik ezt az irányvonalat. Ezért a sörfőzdek földrajzi elhelyezkedésükből adódó előnyei és hátrányai, strukturális jellemzőik, átlagárak, főzött sörtípusaik alapján hasonlítottam össze, meghatározva profiljukat. Emellett a sörfőzdek terveit, a magyarországi kisüzemi sörfőzés jövőjét és lehetőségeit értékeltem, illetve a kérdőíves vizsgálatra építve a fogyasztók kis- és nagyüzemi sörfogyasztással kapcsolatos attitűdjét mértem fel. Az előadásomban ezeket az eredményeket mutatom be.

Klasszika-filológia

Szekcióvezető: Mészáros Tamás

„B” Szekció, Péntek 12:00-13:30

12:00-12:30

A Saint-Omer fivérek a moreai költészetben

Török Ábel

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Előadásomban a Moreai Krónikában (*Tò Χρονικὸν τοῦ Μορέως*) megjelenő magyarok szerepét és megítélését vizsgálom. Mindenekelőtt bemutatom azokat a szöveghelyeket, amelyekben a Krónika megemlíti a magyar népet vagy a Magyar Királyságot, majd összehasonlítom ezeket más ófrancia és bizánci görög nyelvű, kortárs irodalmi és történeti művek olyan részleteivel, amelyekben szintén említésre kerülnek a magyarok. Arra kutatom a választ, miért beszél az általában Bizánc-közeli, illetve a Bizánci Birodalom utódállamait segítő magyarokról az ellenséges keresztes államok történetét megörökítő Krónika a többi korabeli –magyarokhoz közelebb álló – forráshoz képest elismerőbb hangon, dicsérőbb kifejezésekkel. Miután bemutattam a moreai eseményekben szerepet játszó magyarokat és a Krónika azon részleteit, amelyekben a szerző megemlíti őket, III. Béla leszármazottainak szerepét tekintem át. Hogyan vált a király dédunokája a Bizánci Birodalom 1204-ben történt bukása után megalakuló keresztes államok egyik leggazdagabb és legbefolyásosabb nemesévé? Hogy beszél róla a Krónika, és milyennek tünteti fel a jellemét? Milyen szerepet tölt be a műben irodalmi szempontból, és hogyan tekinthetett rá a helyi köznép? Miután áttekintettem a magyarok általános említéseit és a Saint-Omer család szerepét, kitérek a Krónika azon részletére, amelyben a szerző egy örökösödési vitát mutat be, amely szorosan összekapcsolódik III. Béla leszármazottainak nevével és sorsával. Előadásomban arra keresem a választ, milyen hűen tükrözi a Krónika ó- és újjörög közötti átmeneti, sajátosan vulgáris nyelvezete a korabeli törvények szövegét, és mennyiben változik meg mondatainak szerkezete, szóhasználata. Végül kitérek arra is, hogyan árnyalja a Krónika a tárgyalás epizódjában II. Sir Nicolas de Saint-Omer jellemét.

A kutatás az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

„Caput et fundamentum totius testamenti”

12:30-13:00

Lengyel Rita és Karácsony Dávid

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Előadásunkban a hagyomány által –tévesen –Ulpianusnak tulajdonított Liber Singularis Regularum című könyvnek a római végrendeletről szóló fragmentumait más ókori forrásokkal összevetve tárgyaljuk. Nemcsak filológiai elemzés alá vetettük az egyes töredékeket, hanem a jogi szempontok érvényesülése mellett ókori görög és latin források bevonásával kulturális, vallási és politikai térben is elhelyeztük őket. Célunk a könyv végrendeletekről szóló fragmentumainak elemzése segítségével a szöveg beágyazottságának vizsgálata a római jog rendszerébe. Az előadás a Liber Singularis Regularum De testamentis c. fejezetét tekinti át, az ezekből kiválasztott töredékek fordítását kommentár elkészítésével igyekeztünk érthetőbbé tenni, illetve megmagyarázni. A könyv fontos jogi, politikai, illetve társadalmi kérdéseket jár körül: a római személyállapotok, családi kapcsolatrendszer kifejtésén, vallási természetű témákon túl vagyoni ügyekre is kiterjed, ezzel hiteles képet adva a Severus dinasztia korabeli római polgárról, és jelentősen gazdagítva az ókori források körét. Maga a szöveg vegyesen tartalmaz joganyagot a személyi, családi, dologi és öröklési jog területéről, könnyű nyelvezete és magyarázatai alkalmassá teszik arra, hogy a római jogban kevésbé jártas érdeklődő olvasók is átfogó képet kapjanak a római jog császárkori állapotáról. Jelen előadásban arra a kérdésre keressük a választ, hogy miként ír a Liber Singularis Regularum a végrendelkezésről, és ez hogyan értelmezhető az ókori források tükrében? Mindemellett azt is szeretnénk kideríteni, hogy milyen átfedések és eltérések mutatkoznak az elsődleges forrásokban a végrendeleteket illetően.

Dialektológiai jellemzők a semlegesnem változási folyamatában a Vulgáris latinban

Szlovicsák Béla

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A latin nyelv ismert tulajdonsága a három nyelvtani nem megkülönböztetése. Ez a rendszer viszont az újlatin nyelvek megjelenésének idejére, illetve ezek korai változataiban meggyengül és az újlatin nyelvek fejlődése során teljesen megszűnik a semlegesnem megkülönböztetése, így csak a hím- és a nőnem marad meg. Előadásomban ennek a változási folyamatnak a vulgáris latinban való megjelenését, illetve lezajlását szeretném bemutatni és leírni, a felírt anyag felhasználásával. Az általam vizsgált változást több fontos, a vulgáris latint leíró munka is bemutatja, viszont még az ezen összefoglalások alapjául szolgáló művek sem jellemzik kellő részletességgel ezt a változási folyamatot, különösen nem a felírt anyag segítségével, holott ez kellő mennyiségű adattal szolgál ennek a nyelvi változási folyamatnak a leírásához. Ebből kifolyólag a téma kutatásához az eddig erre a célra más által még igénybe nem vett Császárkori latin feliratok számítógépes nyelvtörténeti adatbázisát használtam fel. A nemrendszer átalakulásának több olyan fontos kérdése is van, amelyek az újlatin nyelvekkel foglalkozó szakirodalomban tisztázva vannak, viszont a vulgáris latin esetében még feltárássra várnak. Ezek megválaszolására előadásomban bemutatok több olyan jellemzőt is, amelyek alátámasztják a szakirodalom és különösen Michel Loporcaro megfigyeléseit az újlatin nyelvek kialakulásával kapcsolatban. Az új eredmények pedig a szakirodalommal összhangban kellő részletességgel mutatják be a semlegesnem eltűnésének vulgáris latinban végbement folyamatait.

LOPORCARO, M.: *Gender from Latin to Romance. History, Geography, Typology.* Oxford Studies in Diachronic and Historical Linguistics 27, Oxford University Press, Oxford, 2018.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával a Császárkori latin feliratok számítógépes nyelvtörténeti adatbázisa című K 135359 számú NKFIH-projekt keretében készült.

Magyar irodalom- és színháztudomány I.

Szekcióvezető: Lengyel Imre Zsolt

„B” Szekció, Szombat 16:00-17:30

Természet és ember viszonya Fanni kertjében

16:00-16:30

László István

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A mindenki által ismert Fanni’ hagyományai című regényt a több mint kétszáz éves recepció során a legkülönbébb aspektusokból közelítették meg és közelítik meg. A regény narratológiai, filológiai, recepciótörténeti és stiláris értelmezési keretei mellett gyakran emlegetett szempont a természet és ember viszonyának elemzése is. Ennek ellenére ritka az olyan tanulmány, amely a Fanni alapos és részletes boncolgatására vállalkozik ökokritikai keretek között.

Előadásomban kénytelen vagyok leszűkíteni az elemzett szöveghelyek számát, így csupán a Fanni’ hagyományaiban megjelenő kert terére koncentrálok, ezen keresztül mutatom be természet és ember viszonyát. Célkitűzéseim között szerepel azoknak a mítoszoknak a megbolygatása, melyek a regény kapcsán Fanni és a természet közötti harmóniáról, valamint a természetbe való beleolvadásról szólnak, és kifejtem elképzelésemet, miszerint a regényben inkább egyfajta dinamikus jelentésteremtés jön létre természet és ember között az Én megkonstruálása céljából. Emellett kitérek a kert mint tér megjelenésének filozófiai-kulturális hátterére, az antropomorfizáció-animalizáció kérdésére, az artifizialis és természeti terek közötti különbségre, az anya és a természet egybefonódásának és közös megjelenésének problematikájára, a szöveghelyekben felbukkanó állatalakok jellegének vizsgálatára, valamint nyelvi eszközök használatának szemrevételezésébe is bocsátkozom.

Szakirodalmi referenciapontjaim főképp az utóbbi időben megjelent tanulmányok, melyek inkább ökokritikai keretben szólnak meg, így például Borbély Szilárd, Bódi Katalin, Devescovi Balázs témába vágó írásai. Ezek mellett természetesen a Fanni-diskurzus régebbi tanulmányait is figyelembe veszem, főképp az összehasonlítás miatt.

„Nem értették őket, tehát gyűlölték.” – közös játék és világalkotás Kosztolányi Dezső Esti Kornél-novelláiban

Tarnai Csillag

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

„Játék azzal, ami baljóslatúan komoly.” –írja Szegedy-Maszák Mihály Kosztolányi-monográfiájában az Esti Kornél-novellákról, és a kiterjedt recepcióban a mai napig fontos szerepet kap játék–komolyság, valóság–fikcionalitás dichotómiáinak vizsgálata a szövegekben. A játék és a fikcionalitás meghatározó szerepe abban is megmutatkozik, hogy a novellákban számos alkalommal jelennek meg a történetvilágban (story world, Herman) olyan lehetséges világok (possible worlds, Doležel és Ronen), amiket a fikción belül létező karakterek alkotnak meg egy játékközösségben. Kutatásomban a fikcionalitás és a lehetséges világok elmélete felől új irányból közelítve az Esti Kornél-novellákat bemutatom, hogy a játékközösségeken alapuló világalkotás milyen módon erősíti a szövegek metanarratív és narratív játékon alapuló jellegét. Az előadás első felében a történetvilágon belül kialakuló párhuzamos világokat vizsgálva egymás mellé kerül többek között a Pofon című novella, illetve az Ötödik fejezet, új megvilágításba helyezve az Esti Kornél és az Esti Kornél kalandjai novellafüzérek kapcsolatát. Az előadás második felében az olvasóval az elbeszéléstechnikán keresztül kialakított játékközösséget vizsgálom elsősorban a Barkohba illetve a Tizenegyedik fejezet kapcsán, így a narratív technikák és a narráció megalkotottságának játékossága reflektál a fikcionalításra. Előadásomban ennek megfelelően az Esti Kornél-novellákban fontos szerepet kapó játékot nem mint esztétikai kategóriát, hanem a fikcionalitás és a lehetséges világok megvalósulásának alapvető komponensét vizsgálom.

A nézés és a tekintetek szerepe Mándy Iván Tájak, az én tájaim című kötetében

17:00-17:30

Szabadhegyi Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Colléguim

Előadásomban Mándy Iván Tájak, az én tájaim című kötetét fogom vizsgálni, az eddigiekhez képest új szempontot integrálva a róla folyó diskurzusba. A szerző és a kötet kapcsán elsősorban a szövegek filmet imitáló nyelvi megformáltságát tárgyalja a szakirodalom, valamint ezzel összefüggésben helyet kap az objektívizáció kérdésének elemzése is. Ezekről a szempontokról valóban nem lehet eltekinteni, azonban meglátásom szerint a kötetben egy másik, hasonlóan domináns jelenség, a nézés tükrében érdemes –főleg az utóbbi szempontot –értelmezni. A nézés a szövegek egyik központi, szövegszervező cselekvéseként értelmezhető –összesen 370-szer szerepel a néz ige különböző ragozott formában. A kutatás középpontjában annak vizsgálata áll, hogyan artikulálódik a nézés aktusa Mándy Iván kötetében, összefüggésben a tekintet és a nézőpont fogalmával.

A nézés mint irányított látás prototipikusan feltételez egy cselekvőt (néző), egy tárgyat (nézett), valamint magát a cselekvést. A néző és a nézett opozíciója prototipikusan a szubjektum és objektum viszonyrendszerébe illeszkedik, ami magában hordozza a nézés eltárgyasító potenciálját: a néző, mint a cselekvés ágense, tárgyává teszi a nézett entitást. A novellákban azonban nem csak emberi, hanem tárgyi tekintetek is megjelennek, több alkalommal is rendelkeznek a nézés potenciáljával. Kérdésként merül fel, hogy a tárgyak ágenciája mit jelent az emberi cselekvők pozicionálása szempontjából. A nézés az eltárgyasítás mellett gyakran magában hordozza a hatalom, az erőszak és a szexualitás konnotációit is, mely szintén elemzési szempontként szolgálhat a kötet kapcsán. Vizsgálom továbbá, hogy a nézés hogyan vesz részt a szubjektumok konstruálásában. A szereplők nem kapnak részletes jellemzést megjelenésükkor. Pár külső jegy említése mellett az arcuk és a tekintetük leírása szinte mindig helyet kap. Pillantásaik nem csak az aktuális érzelmeik reprezentálói –a személyiségük jelölőjévé válik az, „ahogyan néznek” .

Magyar irodalom- és színháztudomány II.

Szekcióvezető: Lengyel Imre Zsolt

„B” Szekció, Szombat 17:45-19:15

A képzett tér, Závada Péter A széplélek című térdrámájáról és annak színpadi adaptációjáról

17:45-18:15

Hidi Boglárka

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Előadásomban Závada Péter A széplélek című, térdrámaként megjelölt szövegéről, és a színpadi megvalósításról (r. Geréb Zsófia, Stúdió K, 2021) folytatott kutatásomat kívánom prezentálni. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy mit jelent(het) a térdráma elnevezés, milyen hatástörténeti előzményekre támaszkodhatott a szerző - ha egyáltalán -, és mind ezek fényében, hogyan valósul meg az alcímben megjelölt térdráma, és ezt hogyan segítette meg Geréb Zsófia színpadi adaptációja. Vizsgálódásom elején tömören összefoglalom, hogy kialakulásától kezdve milyen, a mai napig változó kapcsolatban áll egymással a dramatikus szöveg és a színházi előadás, valamint a kettő keresztmetszetében megkomponált tér. Majd rátérek arra, hogy ebbe a folyamatosan alakuló kapcsolati hálóba hogyan illeszthető be Závada Péter szövege és annak színpadi adaptációja, milyen esetleges hatástörténeti előzményekre támaszkodhatott. Ezek után rátérek a dráma szorosabb elemzésére, ezen belül is a vizsgálódásom központját képező, a szöveg térszervező erejének működési mechanizmusára. Ennek eszközének A széplélekben alapvetően uralkodó monologikus formát látom. Röviden kitérek arra, hogy milyen hagyománya van a színház- és drámatörténetben a monológnak, milyen típusai vannak, és a vizsgált műben milyen formái valósulnak meg. Majd a továbbiakban a szövegből vett és a színpadon elhangzó konkrét példákon keresztül kívánok rámutatni arra, hogy a monológ ebben az esetben hogyan képes kitágítani az elbeszélt, fikcionális teret és időt egyaránt.

Irodalom és kritika közösségképző funkciója Balassa Péternél és Fehér Ferencnél

18:15-18:45

Fülöp Barnabás

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Előadásomban a késő-modern magyar irodalomkritika közösségfogalmainak vizsgálatára teszek kísérletet Balassa Péter és Fehér Ferenc kritikái és esszéi mentén. Napjaink kritikáiban gyakran esik szó a kortárs irodalom „lektűrösödéséről”, illetve az „issue irodalom” felértékelődéséről a „tisztességes mondat” javára. Elkerülni igyekezvén a hamis szembeállításokat, célszerű lehet a probléma kritikátörténeti előzményeit górcső alá venni. Kezdődő kutatásom és előadásom célja nem elsősorban az, hogy a tárgyalt kritikusok irodalomértését a kurrens irodalom- és kultúraelméleti irányzatok tétrendszerében helyezzem el. A kritikátörténet írásban Balassa és Fehér kritikusi praxisát a „világnézeti kritika” kategóriájába szokás sorolni. Ezzel összhangban magam is azt kezdeményezem, hogy szövegeiket az irodalmi és a társadalmi-politikai mező közti átjárhatóságot tematizáló kulturális ajánlatként érdemes olvasnunk. Ez a kulturális ajánlat mindkét kritikus esetében elkülönbözni látszik az egykorú hivatalos államszocialista kultúrpolitika olvasásmódjaitól. Fehér Ferenc esetében „egy autentikus marxizmus reneszánszának vágyaként” körvonalazódik, Konrád A látogatója kapcsán egy társadalmi cselekvést megalapozó irodalomértésre tesz javaslatot. Ezzel szemben Balassa tíz évvel későbbi Észjárás és formában sok szempontból a Nyugat kritikusi tradícióját restaurálja. Kritikusi ön-reprezentációjának fontos eleme egyfajta polgári esztéticizmus, azon belül is az a Schiller nyomán képviselt meggyőződés, miszerint az esztétikai nyitottság az ember mint társadalmi lény morális, politikai és kulturális nyitottságához vezet. A próza-fordulat alkotóinak és befogadóinak közösségét mint „formák és magatartásmódok parlamentjét” gondolja el. A sokszólamúság esztétikai iránnyá emelésével az esztétika autonómiáján keresztül egy alternatív, demokratizált nyilvánosság politikai-kulturális keretét is ígéri. Így ez a beállítódás Sipos Balázs nyomán egyfajta „polgári ellenkultúra” programjának is nevezhető. Nem véletlen az sem, hogy mindkét szerző egyszerre egy hivatalosnak mondott –mindeközben persze sajátosan értett – „realizmus” koncepcióval szemben pozicionálja az aktuálisan recenzált műveket. Fehér A látogató esetében a későmodernségre jellemző poétikai tendenciák feltárásával egyúttal a társadalmi folyamatok sajátos tanúságtételeként, a társadalmi-politikai események archívumaként is hozzáférhetővé teszi az irodalmat. Az elbeszélő én lehetséges párhuzamai a Beckett-regények és a nouveau roman narrátorával nála nem

puszta stiláris vagy kompozicionális hasonlóság, hanem az államszocialista modernizáció válságának sajátos lenyomata. Mindez Fehér beállításában is az irodalmi befogadás eseményszerűségében válik hozzáférhetővé, az eseményszerűséget hangsúlyozza annak lekövetésével is, ahogy a példázat, illetve a szociográfia olvasási kódjai a elbizonytalanodnak a regényben. Mindezt azonban társadalom- és mentalitás-történeti fogalmakra nem csak visszavezethetőnek, de visszavezetendőnek is tartja, ebben a (poszt-)lukácsi fénytörésben áll nála irodalom és kritika közösségképző funkciója. A Balassa-féle „parlamentben” a kritikus szerepe lényegesen individualistább: kritikus és mű párbeszédében az szavattól a világ egyénített és autonóm újraértéséért, hogy a kritikus olvasási tapasztalatát retorikai úton írásmóddá transzformálja. A tárgyalt szerző szövegéből kiemelt motívumok, alakzatok, idézetek az „interpretáció mint művészet” hermeneutikai beállítódását szinte a végletekig hajtva a bírálat nyelvének alapvető retorikai strukturáló tényezőivé válnak. Ez a gyakorlat teszi lehetővé nála a hivatalos társadalmi-politikai narratívák alóli felszabadulást. A két kritikus gyakorlat markáns különbségei mellett indokoltá teszi az összevetést az is, hogy Balassa fenti szövegalkotási eljárása beszédhelyzetét sokszor egy spirituális vezetőével teszi hasonlatossá. A tíz évvel korábbi Fehér-kritika számára ez az „ironikus-individualista vallásosság” egyfajta naiv moralista pózként tétéleződik. Mindeközben a rendszerváltozás utáni Balassa maga is igen komoly önkritika tárgyává teszi korábbi működését Eszéktől északra című előadásában, melyben váratlan párhuzamokra bukkanhatunk Fehér korábbi meglátásaival.

Saját diskurzusának rabja? A magyar irodalomtudomány befogadási stratégiáiról

18:45-19:15

Nyerges Csaba

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az utóbbi évtizedben egyre több tudományos igényű kutatás foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy az ún. angolszász politizáló elméleteket (Horváth Györgyi 2014) hogyan vették át a vasfüggöny lebomlása után a kelet-európai államok. Edward Said utazóelmélet-elmélete (Said, 1982) a megjelenése óta a régióban is elterjedt. Said szerint minden humántudományos elmélet egy adott társadalmilag szituált helyzetre adott válaszként érthető meg elsősorban. Ezek a politizáló elméletek Magyarországra hirtelen és egyszerre érkeztek el, így a Gender Studies és a Cultural Studies kontribúciói és felfedezései sokszor egymásba fonódva váltak ismertté hazánkban.

Kevés átfogó igényű megállapítást lehet tenni a kelet-európai régió befogadási stratégiáiról, egyvalami mégis közös vonásokat mutat: a posztszocialista államokban a Gender Studies többek között politikai elhivatottsága miatt jelentős szkepticizmust és néha elutasítást váltott ki, miközben hamar elterjedt és sok szempontból átformálta az itteni kutatók megközelítési módjait. Horváth Györgyi alapvető művében azt a kérdést járja körül, hogy a megnevezett irányzatok sokszor miért depolitizáltak és újrakontextualizálva nyertek teret a régióban és hazánkban. Kutatásomban a felvázolt gondolatok segítségével hívásával azzal a kérdéskörrel foglalkozom, hogy milyen tudományos és kritikai attitűdök, stratégiák jellemzik a magyar befogadási mechanizmusokat olyan szövegek vizsgálatakor, amelyek kimondottan a narratív szubjektum identitását és szexualitását helyezik a középpontba. Feltételezésem szerint nemcsak ezen szépirodalmi szövegek visszatérő motívuma a nyelvkeresés, hanem a magyar irodalomtudomány is –úgy tűnhet –keresi saját nyelvét ahhoz, hogy ezekhez a művekhez minél használhatóbb értelmezési kulcsokat és elméleti hátteret találjon. Előadásomban elsőként felvázolom, hogy a Gender Studies hogyan érkezett meg a kelet-európai régióba és Magyarországra, majd Rakovszky Zsuzsa, Nádasy Ádám és Kiss Tibor Noé szövegeinek recepcióját elemezve illusztrálom a magyar befogadási mechanizmusok jellemzőit. A kutatás tehát azt igyekszik feltérképezni, hogy a magyar irodalmi és irodalomtudományos szféra saját maga útját állja-e, amikor ilyen szövegekkel találkozik.

Modernkori Történelem

Szekcióvezető: Erdős András Patrik

„A” Szekció, Szombat 16:30-18:00

Az osztrák-magyar–orosz háború lehetősége(i) a három császár szövetségének 1884. évi prolongálásának kontextusában

16:30-17:00

Andrékó Tamás Dániel

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

1881. június 18-án három évre megerősítették az Osztrák-Magyar Monarchia, az Orosz Birodalom és a Német Császárság közötti titkos szerződést, a három császár szövetségét. A formális partnerség, azonban nem irányozta elő a konfrontáció megszűnését Bécs és Szentpétervár relációjában. A szerződés újabb három évre történő meghosszabbításának előkészítésére már 1883 januárjától hosszas diplomáciai egyeztetések indultak. A tárgyalások problémagócai a bécsi és a szentpétervári kabinet balkáni érdeellentétei mentén bontakozott ki, azonban a soktényezős nemzetközi játszmában mindkét fél megállapodásra kívánt jutni. Gróf Kálnoky Gusztáv osztrák-magyar közös külügyminiszter és orosz kollégája, Nyikolaj Karlovics Giers végül konszenzusra jutott a délkelet-európai status quo fenntartásában, a paktumot pedig 1884. március 27-én meghosszabbították. A XXII. Eötvös Konferencián a szövetség prolongálásának és a skiernievicei három császár találkozó (1884. szeptember 15–17.) diplomáciatörténeti aspektusait prezentáltam a publikált német források tükrében. Jelen előadásomban egy esetleges osztrák-magyar–orosz fegyveres konfliktus kitörésének lehetőségeit vizsgálom a balkáni érdekütközés és a prolongálás kontextusában. A kutatás kiadatlan és kiadott levéltári forrásokra épít. Összegyűjtöttem az Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv (Bécs) vonatkozó, kiadatlan dokumentumait, amelyek között követjelentéseket (Bericht, Telegramm), utasításokat (Weisung), memorandumokat és jelentéseket találunk. A német diplomáciai iratok a Die Grosse Politik der Europäischen Kabinette 1871–1914 c. forrásgyűjteményben kerültek publikálásra. A korszakra vonatkozó, orosz diplomácia- és hadtörténeti levéltári források közül csupán az Osztrák-Magyar Monarchia lerohanására vonatkozó részletes haditerv került kiadásra, azonban a német és osztrák-magyar forrásokból, valamint az orosz tisztekhez köthető visszaemlékezésekből következtethetünk a határ menti előkészületekre és azok volumenére. Fontos-

nak tartom megvizsgálni a mozgósítás és az ehhez szükséges infrastrukturális hálózat (vasút, kommunikációs hálózat) fejlettségét, Otto von Bismarck háborúellenes retorikáját, valamint a bécsi és a pétervári politikai vezetés gondolkodását a háborúról, mint végső érdekérvényesítési eszközről.

AZ INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLOGIAI MINISZTERIUM ÚNKP-21-2-I-DE-310
KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK A NEMZETI
KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT
SZAKMAI TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

Haszonbérlek, haszonlesők, haszonélvezők

17:00-17:30

Juhász Zoltán András

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Melanchthon Szakkollégium

Kutatásom tárgya az első világháborút követő időszak magyar falusi társadalomra és az agráriumra gyakorolt hatásának vizsgálata. Előadásomban bemutatom, hogy az esztergomi érsekség birtokainak hasznosítására milyen tervek jelentek meg az első világháború lezárását, majd a Tanácsköztársaságot követően az érsekséghez tartozó Héreg településen. Kutatásomban azt vizsgálom, hogy a mezőgazdaság, illetve a vidéki társadalom életében milyen változások történtek, illetve milyen jelenségekre lehetünk figyelmesek az 1918–1925 közötti években. A történeti kutatás vizsgálta már a paraszti társadalomban lezajló folyamatokat, illetve vannak az agrárium történetére vonatkozó kutatások, azonban ezeknek a száma elenyésző. Eddig nem született olyan munka, mely a két folyamatot összefüggéseiben vizsgálná, ezért előadásomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassam a haszonbérleti szerződések, földhasználat (de iure, de facto földhasználat), milyen formáival találkozhatunk a vizsgált időszakban, és milyen összefüggést találhatunk a mezőgazdasági és a társadalom csoportképző, identitásképző funkciói között. Górcső alá veszem azokat az érveket, lehetséges hasznosítási módokat, terveket is, amelyekkel a haszonbérlek a bérbeadót próbálták meggyőzni arról, hogy a számukra adják ki a földterületet művelésre. Dolgozatom megközelítésmódja a mikrotörténelem módszerén alapul, melynek segítségével a héregi példa vizsgálatát követően más, hercegprímási uradalmak hasznosításával vetem össze az itteni kutatási eredményeket.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Hajdú-Bihar megye II. világháborús vesztesége és a veszteségkutatás eszközei

Nagy Richárd

Szegedi Tudományegyetem, SZTE Móra Ferenc Szakkollégium

Az előadás, melynek témája Magyarország II. világháborús veszteségkutatása, egy jelenleg is folyó kutatás pillanatnyi állását, illetve az eddig elért eredményeket kívánja bemutatni. Kutatásom során olyan Hajdú-Bihar megyei települések veszteségére fókuszálok, mint Hajdúszoboszló, Nádudvar és Püspökladány; előadásomban tehát ezen településekre alapozva kívánom bemutatni a II. világháborús veszteséget és a veszteségkutatás eszközeit. Mivel a II. világháborús veszteség kategóriájába a fronton hősi halált halt katonaszemélyek, a deportált zsidó állampolgárok, a civil áldozatok, valamint a hadifogságban meghalt személyek éppúgy beletartoznak, mint a fronton sebesülést szerzett katonák, a front átvonulása közben megsebesült civilek és a hadifogságból hazatért egyének, így ezeket a kategóriákat –a fentebb említett településekre lebontva, az adott kategóriába tartozó személyeket számszerűsítve – részletesebben fejtem ki. A kategorizálás mellett a fő hangsúlyt a kutatás eszközeinek, azaz a különböző adatbázisoknak, sajtótermékeknek és levéltári forrásoknak a bemutatására fordítom. Mivel kutatásom ezekre a forrásokra épül, így kutatásom az adatbázisok esetében egyenlő mértékben foglalkozik a Magyar Nemzeti Levéltár adattáraival, illetve a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum adatbázisaival, a sajtótermékek esetében számba veszem többek között a Szabad Nép és a Tiszántúli Néplap vonatkozó cikkeit, a levéltári források esetében pedig a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar megyei Levéltárának iratanyagaira, egészen pontosan az úgynevezett hadigondozási iratokra fókuszálok. Az eddig felmerült legfőbb kérdés az említett települések lélekszámának változására vonatkozik. Mivel a kutatás jelenleg is folyamatban van, így csupán becsülni lehet az említett három település teljes veszteségét. Kérdés tehát, hogy ténylegesen hányan tartoznak a II. világháborús veszteség valamely kategóriájába? Ebből kifolyólag a kutatás további menete elsősorban az említett települések teljes veszteségének feltérképezését jelentené. Kutatásaim a Magyar Honvédséghez tartozó, 2. számú debreceni Katonai Igazgatási Központ és Nyilvántartó Parancsnokság Háborús Kegyeleti Részlegének égisze alatt zajlanak. Az előadást nagy mennyiségű képi anyaggal kívánom illusztrálni, ezáltal reprezentálva azt, hogy a Magyar Honvédség milyen módon őrzi ezeknek a háborús veszteség bármely kategóriájába tartozó személyeknek az emlékét.

Művészettörténet

Szekcióvezető: Tóth Károly

„B” Szekció, Péntek 16:00-18:30

16:00-16:30 **Portréreprezentáció Federico da Montefeltro udvarában**

Polonyi Kincső Bodza

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Előadásomban szakdolgozatom témáját szeretném bemutatni, amiben Federico da Montefeltro urbinói herceg mecenatúráját vizsgálom a reprezentatív portrék esetében, különös tekintettel a mecenatúra egyik kettős portréjára, a németalföldi Justus van Ghent által festett Federico da Montefeltro és fia, Guidobaldo oratiót hallgat c. festményre. Ez a mű sok szempontból a mai napig enigmatikus részét képezi az urbinói mecenatúrának és számos alapvető kérdést vet fel. Federico da Montefeltro Urbinó grófja (1444-1474), 1474-től hercege a XV. század egyik legnevesebb zsoldos hadvezére volt és uralma alatt az urbinói udvar a humanista kultúra és reneszánsz művészet egyik központja lett. Elengedhetetlen ismertetnem a kontextust, azt az urbinói humanista udvart, aminek összefüggésében a festményt értelmezni és elemezni lehet. Ehhez szükséges a festmény ikonográfiája és funkciója kapcsán Federico da Montefeltro reprezentációs eszköztárát bemutatnom, kihangsúlyozva az ezeket tökéletesen felvonultató gubbiói és urbinói studiolókat. Mivel egy reprezentatív műcsoportról és műről beszélünk, ezen különösen jelentőségteljes alkotások lehetséges helyszíneként a Palazzo Ducalék termeit, a studiolókat vagy az audienciatermet érdemes felvetni, amik tovább tágitják az értelmezési horizontot. Továbbá a hatalmi reprezentációt és dinasztikus igényeket szolgáló más művek, Piero della Francesca Brera oltárképe, a Montefeltro diptichon és Pedro Berruguetének tulajdonított Kettős portré, valamint Justus van Ghent Apostolok áldoztatása Corpus Dominibe készült oltárképe keresztmetszetében is érdemes értelmezni a művet. Ezen alkotások mindegyikén megjelenik Federico da Montefeltro és számottevő reprezentatív értékük van. Ami a művek többségében közös, az a lokalizáció problémája, illetve az urbinói építészeti valóság tere és a festményeken megjelenő ábrázolt tér kérdésköre az, ami rendkívül jellemző kérdése az urbinói mecenatúra műveinek. Mindezen összekapcsolódások és referenciák között szeretném bemutatni és elemezni Justus van Ghent általam választott festményét, kitérve még a kép sajátos témájának kérdésére, aminek kapcsán többek között a magyar művészettörténész Feuerné Tóth

Rózsa 1987-es Művészettörténeti Értesítőben megjelent tanulmányában részletezett hipotézist szeretném megcáfolni.

Az esztergomi "Vitéz-studiolo" és falképei

16:30-17:00

Sprenger Zsófia

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Előadásom központi témáját az esztergomi Vármúzeumban található kivételes értékű, reneszánsz kori kardinális erényeket megjelenítő freskóciklus adja. A várpalota lakótornyának egyik termében fennmaradt freskó a négy kardinális erény, Prudentia, Temperantia, Fortitudo és Iustitia allegorikus nőalakjait ábrázolja. Az alkotás valójában több kérdést vet fel, mint amennyi választ kínál számunkra. Nincs pontos adatunk a készítő személyéről, a megrendelőről, a készítés idejéről és a freskó funkciójáról sem abban a helyiségben, amelyben elhelyezkedik. Emiatt a jelenlegi kutatások és az eddigi kutatástörténeti eredmények alapján csak feltételezéseket fogalmazhatunk meg a művel kapcsolatban.

A témakör kutatása nem ismeretlen itthon, hiszen 2007–2008 táján jelent meg a hír, miszerint sikerült azonosítani a freskók készítőjének addig ismeretlen személyét: a mester ezek szerint nem más, mint maga Sandro Botticelli, az itáliai kora reneszánsz festészet egyik legkiemelkedőbb alakja. Ezen attribúciót megelőzően már más, olyan nem kevésbé híres mesternek is tulajdonították a freskókat, mint Fra Filippo Lippinek vagy éppen fiának, az egyébként Botticelli-tanítvány Filippino Lippinek. Emellett megjelentek olyan elméletek is, amelyek óvatosabban vizsgálták az allegóriákat, és azokat inkább egy tanítvány, vagy adott esetben egy provinciális kismester munkájának feltételezték.

Önmagában annak a helyiségnek a funkciója sem tisztázott, amelyben a freskók helyet kaptak, hiszen a szakirodalmi hagyomány szinte minden esetben az itáliai quattrocento építészetben kialakult studiolo típusú helyiséggként hivatkozik rá. Fontosnak tartom ennek kérdését is részletesebben megvizsgálni (az előadás címében ezen okból kezeltem a fogalmat az esztergomi kontextusban fenntartásokkal, ezt jelzik az idézőjeles formák).

Előadásomban rövid áttekintését adom az eddigi kutatástörténeti eredményeknek, illetve a korabeli forrásszövegeknek, ezentúl kitérek a datálással, a megrendelővel, a festő személyével és a helyiség funkciójával kapcsolatos kérdésekre is.

Akt a Perlrott életműben, Az akt és műfaji változásainak végigkövetése Perlrott Csaba Vilmos életművében és néhány új adalék

17:00-17:30

Fábián Blanka

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Perlrott Csaba Vilmos (1880-1955) kiemelkedő jelentőségű életművének feldolgozása meglehetősen későn, csak az előző század utolsó évtizedeiben kezdődött meg. A szentendrei MűvészetMalom-ban, 2015-ben rendezett kiállítás nagy hiányt pótol, elsőként volt látható az egész életművet felölelő, a bemutatás teljességére törekvő tárlat. Az eseményt kísérő katalógus nyújtja az eddigi legátfogóbb képet Perlrott művészetéről, azonban szükségszerűen csak a leglényegesebb mozzanatokat, műveket vázolhatja fel adott korszakokból, nem mélyedhet el igazán kisebb résztémák elemzésében. A főbb vonalak tehát fel vannak rajzolva, azonban számos időszak, műtárgycsoport, aspektus további elemzésre, kutatásra kínálkozik. Ennek megfelelően, előadásomban egy specifikus műtárgycsoportot szeretnék bemutatni, amely az aktképekből és az emberi alak ábrázolásaiból áll. A választást indokolja az, hogy az akt műfaja végig jelen van az életműben, a legelső évektől a legutolsó időszakig, tehát elemzése kiváló lehetőséget kínál arra, hogy a többször radikálisan megújuló festői stílus és a szerkezetről való gondolkodás változásait végig lehessen követni. Erre többek között azért is szükség lehet, hogy a művész munkássága népszerűsíthető és könnyebben közönség elé tárható legyen, hiszen az életmű annyira sokrétű, hogy első pillantásra nehéz lehet kapcsolatokat látni eltérő korszakok munkái között. Az egységben látás, láttatás ahhoz is hozzájárulhat, hogy méltó helyére kerülhessen a kiemelkedő jelentőségű életmű a köztudatban is. A fenti logikát követve, előadásomban a főbb hangsúlyokat egyes művek elemzésére és a megragadható átmenetekre szeretném helyezni, azt megfigyelve, hogy hogyan érhető tetten a folytonosság. Ez magával hozza a kronológia és a művek datálásának kérdését is, amelyre igyekszem lehetséges válaszokat kínálni. Továbbá azt a kérdést is érintem, hogy eltérő időszakokban és művészeti közegekben milyen jelentés társul az aktokhoz, mennyiben változik az emberi testről és ábrázolásáról való gondolkodás.

Poszt-vasfüggöny állapot: A magyarországi művészet nemzetközi reprezentációjának kérdései a rendszerváltás után

17:30-18:00

Tóth Fanni

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Előadásom témája szakdolgozati kutatásom kapcsán a rendszerváltást követően új megvilágításba kerülő nemzetközi reprezentáció kérdéseivel foglalkozik, egy 1998-ban magyar művészek számára Varsóban rendezett kiállítás esettanulmányán keresztül, mely az Obserwatorium címet viselte. Fő fókuszomat egy temporális és egy térbeli probléma határozza meg. Ez előbbi kapcsán a rendszerváltást is magába foglaló átmenet időszakának főbb művészettörténeti kérdéseiből álló mátrixban igyekszem elemezni a kiállítást és annak kontextusát. Fontosnak tartom ehhez a politikai, művészeti, kulturális és szociológiai tényezőket is megemlíteni, annak érdekében, hogy átfogó képet kapjunk. Ezeket azért is szükséges tárgyalni, mert az általam elemzett tárlat a Műcsarnok és a magyar állam együttműködésében szervezett diplomáciai kiállítások sorába illeszkedik. Így a másik sorvezetőt, vagyis a térbeliséget tekintve kiemelt szempontom a nemzeti reprezentáció kérdésköre, mely a mai napig időszerű és kevésbé kitérő téma. Ezen kívül ez kapcsolódik a kortárs művészettörténeti kutatások egyik főszárához, vagyis a centrum-periféria problematikához, a lokális és globális elméletek és praxisok súrlódásainak vizsgálatához, amely kiemelkedő jelentőséggel bír egy olyan ország identitáskeresésében, mely a közelmúltban tapasztalta meg a keleti blokk függési viszonyait, majd a rendszerváltást. Felhasznált primér forrásaimat főként a kiállítás katalógusa és annak tanulmányai, a korabeli sajtó, a fogadó galéria, valamint a Műcsarnok saját dokumentációja jelentik. Ezek mellett az évtizeddel foglalkozó meghatározó művészettörténészek, így többek közt Tatai Erzsébet, András Edit, Sturcz János és Hornyik Sándor írásait használtam fel releváns szakirodalomként. Kutatásom centrális pontjait így tehát a kilencvenes évek fiatal művészgenerációjának vázlata, a kiállítás és az akörül kialakult diskurzus és vita, valamint a nemzeti reprezentáció máig kurrens kérdései adják. Azért tartom az Obserwatorium kiállítást egy kiemelkedően alkalmas példának ezen problémák vizsgálatához, mert véleményem szerint egy igazán szimptomatikus képet sikerült adnia mind korról, mind kontextusról.

Linda Nochlin realizmusfogalma

Gyuró György

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Linda Nochlin a 20. Század második felének egyik legjelentősebb művészettörténese. Amellett, hogy kiemelkedően fontos szerepe volt a feminista művészettörténet kialakulásában, tudományos kereteinek, fogalomrendszerének megalkotásában, kiváló kutatója is volt a 19. századi képzőművészetnek, főként a realizmusnak. Előadásomban először az 1971-ben megjelent *Realism* című könyvéből, és néhány rövidebb tanulmányából kiindulva szeretném felvázolni Nochlin realizmusfogalmát, illetve azt, hogy szövegeiben melyek azok a fő irányadó szempontok, amelyek megadják a definíció alapvető kereteit. Fókuszkérdésem itt az, hogy hogyan lehet koherenciát teremteni olyan műalkotások között, amelyek fokozottan heterogén halmazát egy mind művészettörténeti, mind esztétikai és művészetelméleti szempontból is igen összetett kategória fogalmával illetünk. Ebben a konkrét fogalmi mátrixban ugyanis Nochlin tisztán történeti, vagy tisztán formai-tartalmi tényezők helyett egy ezeket összesítő, és meghaladó meghatározást ad, melyben kiemelt szerepet játszik a kortársiasság, a politikai és társadalmi tényezők tudatosítása, és a szó tágabb értelmében vett „őszinteség”. Ezt követően pedig Nochlin fogalmi meghatározásának egy tágabb tudománytörténeti és filozófiatörténeti kontextusát fogom körvonalazni. Nochlin munkásságát egyfelől a 19. századi realista képzőművészet historiográfiája felől szeretném értelmezni, –különös tekintettel Meyer Schapiro írásaira, és a *Realism* recepciójára, –valamint a korban egyre inkább fontossá váló szociológiai, társadalomtörténeti művészettörténet-írás felől. Állításom szerint Nochlin egyszerre illeszthető be a baloldali művészettörténet hagyományába, melynek fejlődéséhez jelentős mértékben hozzájárult, és egyszerre értelmezhető a kor posztstrukturalista törekvéseinek kontextusában is. Végezetül pedig arra szeretnék vázlatosan rámutatni, hogy milyen tanulságokkal szolgálhatnak a mai, itthoni művészettörténet-írás számára a Nochlin munkásságában központi szerepet játszó szempontok.

Nyelv- és Médiatudomány

Szekcióvezető: Szabó Gergely

„A” Szekció, Péntek 13:15-14:45

Az anorexia nervosa konceptualizálása

13:15-13:45

Süle Dóra

Eötvös Lorán Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Az anorexia nervosa egy étkezési és egyben mentális zavar, amelynek egyik legismertebb tünete a súlygyarapodástól való félelem és a legtöbb esetben a nagyfokú súlyvesztés. A betegség elterjedése a II. világháború után kezdődött, és főleg a közép-és felső középosztálybeli nőket érinti; jelenlegi statisztikák szerint ma száz nőből legalább négyet érint valamilyen evészavar. Kutatásomban olyan metaforákkal foglalkoztam, amelyek az anorexia nervosa betegség értelmezését segítik; ehhez felhasználtam Lakoff & Johnson (1980) fogalmi metafora elméletét (Conceptual Metaphor Theory), amely szerint a metaforák fogalmi szerkezetek, amelyek nagyban befolyásolják gondolkodásunkat és cselekedeteinket. A mentális betegségek és az evészavarok esetében ez utóbbi tulajdonság nagy szereppel bír, ugyanis a metaforák, amelyeket használnak a betegek, tükrözik az élményeiket az adott betegséggel kapcsolatban. A kutatásom során ún. „anorexia-recovery” YouTube videókat elemeztem, amelyben a videósok éppen gyógyuló fázisban vannak, vagy már teljesen felépültek az anorexiából. Ezekben a videókban elmesélik történetüket, illetve másokat is biztatnak, hogy tegyenek hasonlóan, és lépjenek a gyógyulás útjára. Ők általában negatív képeket fogalmaznak meg a betegséggel kapcsolatban, hiszen jelenlegi helyzetükben már jól fel tudják mérni, hogy valójában mennyi kárt is tud okozni. Az eddigi adatok azt mutatják, hogy az anorexiát a legtöbben úgy fogják fel, mint egy gonosz embert, vagyis mint ZSARNOKOT vagy BÁNTALMAZÓT, másodsorban pedig mint egy káros HANG-ot a fejükben vagy az IDENTITÁS-uk egy részeként, emellett megfigyelhetőek érdekes és egyben speciális esetek is. Előadásom fő célja ezen felfogások bemutatása és értelmezésük, vagyis, hogy ezek a kijelentések mit is jelentek és mire reflektálnak az anorexiás gondolkodásban.

A belső beszéd szerkezeti és tartalmi összetevőinek vizsgálata

Ugrin Bálint József

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A belső beszéd olyan általános, kognitív jelenségnek tekinthető, mely a kommunikációs célú nyelvhasználat bizonyos aspektusainak internalizációjaként értelmezhető, és személytől függően különböző funkcióval bírhat. Ezen funkciók közé tartozik például a tervezés, viselkedés- és érzelemszabályozás, valamint az információ rövid idejű tárolása, miáltal szorosan kapcsolódik a verbális munkamemória fogalmához is. Jelen kutatás egyrészt ennek a verbális jellegű jelenségnek a struktúráját, illetve funkcióját vizsgálta, valamint célja volt egy olyan mérőeszköz (VISQ-R) magyar adaptációját tesztelni, mely a nemzetközi szakirodalom alapján megbízhatónak tekinthető mind belső validitását, mind diagnosztikai érvényességét tekintve (Alderson-Day, et al., 2018). A kutatás során a kiválasztott kérdőív (The varieties of inner speech questionnaire –Revised) tételeit átültettük magyar nyelvre azzal a különbséggel, hogy egy korábbi, nagyobb tétele számú változatot vettünk alapul, majd többszöri lektorálást követően nagy mintán (N=1500 fő) teszteltük az adaptált verziót. A válaszokat –a fordításból eredő lehetséges új tétel tartalmak miatt – feltáró faktoranalízissel elemeztem, és az eredmények alapján az eredeti kérdőívhez hasonló faktorstruktúra feltételezhető, valamint az eredmények alapján három további tétel beillesztése is felmerülhet, melyek angol változatát korábban nem találták megfelelőnek a szerzők. A magyar adaptációban is azonosítható a belső beszéd öt aspektusa, melyekhez egy-egy megbízhatónak ítélt alskála tartozik: ezek a dialogikusság, az értékelés/kritikusság, más emberek hangja, tömörség, pozitív/szabályozó funkció. A VISQ-R magyar nyelvű változatával a belsőbeszéd-kutatás egy hiánypótló mérőeszközhöz jutott, mely lehetőséget ad további kutatások magyar mintán való kidolgozására mind a nyelvészet, mind a pszichológia területén. Emellett a korábbi kutatások alapján felhasználható a belső beszéd és különböző mentális zavarok (szorongás, depresszió, auditoros hallucináció) összefüggésének a feltárására (McCarthy-Jones & Fernyhough, 2011).

Mészáros Ferencz

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, ELTE Márton Áron Szakkollégium

Tagadhatatlan tény, hogy a streaming video on demand szolgáltatások (SVOD) gyors térhódításuknak eredményeként mára megkerülhetetlen szereplővé léptek elő az új média világában. Ugyanakkor, a megkerülhetetlenségük mellett képesek voltak alapjaiban megváltoztatni tartalomfogyasztási szokásainkat, amiben rengeteg érdekes kutatási lehetőség rejlik, ezek közül is az egyik leginkább aktuális az interaktivitás kérdésköre. A jelenlegi kutatásom során a Kelet-Európában is elérhető legnagyobb streaming szolgáltatók felületeiben, illetve a konkrét tartalmaikban rejlő interaktív lehetőségeket, eszköztárát igyekszem feltérképezni, hiszen ezek a szolgáltatók az ilyen jellegű különböző opciókat és funkciókat felkínálva próbálják meggyőzni/megtartani meglévő –illetve potenciális –közönségüket, ezáltal pedig saját pozíciójukat is megtartani a szolgáltatók között. A kutatás keretében a következő három igencsak komoly potenciállal és számottevő felhasználóbázissal rendelkező SVOD szolgáltatót fogom összehasonlítani egymással: Netflix –a jelenlegi legsikeresebb streaming szolgáltató; Amazon Prime Video, illetve az Európának ezen a térfelén nemrég debütáló, azonban a minőségi televíziózás terén több évtizedes tapasztalattal bíró, az HBO GO-t váltó HBO Max szolgáltatók. A vizsgálat során egy általam megalkotott/létrehozott elemzési keretrendszerben fogom összevetni a szolgáltatókat, olyan kategóriák segítségével, melyek ötvözik a felhasználói felület/user interface design (UI) elemeit, a különböző affordanciákat, és az ezzel összefüggésben megvalósuló interaktivitásokat is.

Jelen tanulmány megvalósulását az ELTE Márton Áron Szakkollégium valamint a STAR-UBB Institute támogatta.

Orientalisztika

Szekcióvezető: Takó Ferenc

„C” Szekció, Szombat 09:00-10:30

A koreai népmesékben megjelenő ellentmondások a konfuciánus értékrend és a társadalmilag elfogadott magatartásformák között

09:00-09:30

Dobó Ajsa

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Egyes értelmezők szerint a köznép szájhagyomány útján terjedő történeteiben, így a népmesékben is megjelenő erkölcsi értékeket a nép értékrendjével megegyezőnek tekinthetjük (Yoon 1975). Ezt a gondolatot követve előadásomban a koreai köznép világszemléletét a Seo és Lee (2005) által összeállított népmesegyűjtemény elemzésén keresztül dolgozom fel, kiemelt figyelmet szentelve a konfuciánus értékek és az azoknak ellentmondó cselekedetek megjelenésének. A népmesékben rendkívül nagy hangsúlyt kap a konfuciánus etika, ugyanis ez az eszmerendszer gyakorolta a legnagyobb hatást a koreai nép szociális viselkedésére (Kim és Choi 2015). Azonban ezzel az értékrenddel össze nem egyeztethető jelenségeket is meg lehet figyelni a történetekben, melyek ugyanakkor nem úgy jelennek meg mint elítélt cselekvések, magatartásformák. Az előadásban a népmesék elemzése révén a leggyakrabban szereplő konfuciánus erények, így a gyermeki hűség, az alattvalói és házastársi hűség, a jótettek, a bölcsesség, valamint az őszinteség értékeinek jelentőségét is elemzem. A konfuciánus értékrenddel egyező értékek bemutatását követően az ezeknek ellentmondó általános magatartásformákat, valamint azok megítélését ismertetem a köznép körében. Szemléltetésképpen a megtévesztések, a fizikai agresszió, valamint az újraraházasodás előfordulását vizsgálom a büntetés, illetve a jutalmazás jelenléte függvényében, majd a látszólagos ellentmondásokat a népmesék értékrendjének területén végzett kutatások segítségével magyarázom.

A kínai legista filozófiai iskola állameszményének bemutatása

09:30-10:00

Zsifkovits Zoltán

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

Előadásomban bemutatom a kínai legista filozófiai iskola (fajia 法家) gondolkodásának eredetét és annak hátterét a Hadakozó Fejedelemségek Korában (i.e. 475-től i.e. 226-ig), annak fő műveire, mint Shang Urának Könyve 商君书 Shangjunshu és a Han Feizi 韩非子 illetve a legizmusról született külföldi irodalomra építve, majd az értelmezés arra fókuszál, hogy miként álmodtak meg - szemben a patriarchális konfuciánus berendezkedéssel - a legista filozófusok egy, a kínai történelemben addig precedens nélkülinek mondhatóan központosított államot amit nem a szokásjog, hanem az időhöz és a kihívásokhoz alkalmazkodó, pragmatikus törvénykezés irányít. Kiemelt figyelmet fordítok a legizmus értelmezésére a társadalmon belül, illetve az állam és egyes társadalmi csoportok közötti kapcsolatra, mint az állam és az értelmiség viszonya és az ideológiai tisztogatások az első császár korában (nagy könyvégetés és az írástudók eltemetése), az állam és a köznép viszonya és ezzel együtt bemutatva a legista filozófia által elképzelt állami berendezkedés fő céljait (mint például a korábban lakatlan pusztaságok megművelésének célja, vagy az adóképes lakosság számának emelése, a katonai erő növelése és a hegemonia megszerzése az égalattiban), illetve azt, hogy a bevezetett törvények és korlátozások által létrejött erős központi hatalmat miként használta fel ezután Qin-állam (秦) egy olyan terjeszkedő politika folytatására amelynek révén végül sikerült a korszak másik hat államát legyőznie és olyan egységeszményt teremtenie ami meghatározta a kínai történelem működését a következő kétezer év folyamán, beteljesítve ezzel a legizmus elméletét a gyakorlatban is

Moga: Modern Lányok a Taishō-kor Japánjában

Krajnyák Petra

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Japán több évszázad után megnyitotta kapuit a 19. század közepén, így kezdetét vette a nyugati kultúra beáramlása az országba. A Meidzsi-, és Taishō-korszakban, 1868 és 1926 között Japán gyökeres változásokon és még gyorsabb modernizáción ment keresztül. Ezen folyamatok nem csak jelentős gazdasági, hanem társadalmi változásokat is kiváltottak köztük „a modern lány” megjelenését. Az angol modern girl szóból transzliterált modan gaaru モダンガール egyike volt a modernizáció szülte nőalakoknak, akiknek megjelenése sokkolta a társadalmat, az idealizált japán nő ellenpólusának tekintették. Röviden csak moga névvel illették az 1920-30-as évek Japánjában azokat a fiatal nőket, akik a nyugati divatot követve rövid bob frizurával, rúzsos ajkaikkal, és mindek előtt kihívó nyugati ruházatukkal kivívták a társadalom ellenszenvét. A média negatívan ábrázolta ezeket a nőket, akiket a ryōsai kenbo-val, vagyis „jó feleség és bölcs anyával” állítottak szembe. Hiszen olyan életstílust követtek, amelyet akkoriban felháborítónak, erkölcstelennek, sőt társadalmi veszélynek minősítettek. A moga egy szexuálisan felszabadult, városi fogyasztó volt, aki a nők újonnan szerzett, szimbolikus és anyagi szabadságát szimbolizálta. Szembe ment a férfi központú társadalom eszméivel, és aktívan részt vett a közösségi életben, mint dolgozó nő, a fogyasztói társadalom szerves része, akinek hatásköre nem csupán a gyermeknevelésre és az otthonra korlátozódik. Nem csupán divatikon lett, elszakadt a korábbi, államilag előírt elvárásoktól és törvényektől, például a Meiji Polgárjogi Törvénykönyvtől (1890) -, amely a nők jogi és társadalmi státuszát az otthonra és a családra korlátozta. Az utókor szemében már-már a korai feminizmus archetípusnak is tekinthető figurát korábban sokszor degenerált nőalakként prezentálták, ugyanakkor a 30-as évek irodalmában és képzőművészetében már erősen szexualizált módon ábrázolták.

Pedagógia és Menedzsment

Szekcióvezető: Dr. Lénárd Sándor

„B” Szekció, Péntek 09:15-10:45

Szakmai szocializáció a pszichológusképzésben

09:15-09:45

Karai Virág

Károli Gáspár Református Egyetem

Háttér és célkitűzések: A felsőfokú tanulmányok során a specifikus tudás elsajátítása mellett az intézményi közösségbe és a tanulmányokhoz kapcsolódó tevékenységekbe való bevonódás, illetve támogató kapcsolatok kialakítása lényeges meghatározói a szakmai identitás formálódásának (Astin, 1984; Pusztai, 2011). Az egyetem szervezetként való értelmezésében lényeges szerepet kap a hallgatók intézmény irányába való elköteleződése (Ashraf, 2020; Cownie, 2019), továbbá az öndeterminációs elmélet tükrében alapvető pszichológiai szükségleteik kielégítettsége, illetve frusztrációja (Ryan és Deci, 2000). A kutatás célja a szakmai és szervezeti szocializáció együttes vizsgálata pozitív pszichológiai keretben, valamint annak felmérése, mennyiben magyarázzák, illetve adnak hozzá a szervezeti faktorok a pszichológus hallgatói identitás kialakulásához. Módszer: A minta adatai a Károli Gáspár Református Egyetem pszichológia szakos hallgatóitól származnak. A kutatás első fázisában a tanulmányi és társas bevonódási mutatók elemzésére került sor a pszichológus (hallgatói) identitás összefüggésében, mely ezután kiegészült a szervezeti elköteleződést (Mowday és mtai., 1979), szervezetpolgári attitűdöt (Kiss és mtai., 2012) mérő, valamint további pozitív pszichológiai háttéren alapuló skálákkal. Eredmények: A statisztikai elemzés megerősítette mind a tanulmányi, mind pedig a társas meghatározók identitásformáló hatását. Ezt követően egy magyarázó modell felállítására került sor az alapvető pszichológiai szükségletek, szervezeti szocializáció változói, szubjektív sikeresség, illetve a pszichológus identitás közötti kapcsolatrendszer vizsgálatára. Következtetések: A kutatás eredményei által a tanulmányi bevonódás mellett a – Pusztai (2010, 2011) által is hangsúlyozott – társas aspektus kiemelkedő fontossága is igazolódott, így feltehető, hogy egy, a hallgatói közösségbe erősen beágyazott tanuló számára az, hogy ő pszichológus hallgató, identitásának lényeges meghatározója (Weidman és mtai., 2014). Jelen kutatás nyomán érdemesnek látszik a hallgatók szélesebb körének vizsgálata, további intézmények szervezeti szocializációs mintá-

zatainak feltérképezése. Kulcsszavak: pszichológus identitás, szakmai szocializáció, szervezeti szocializáció, öndetermináció, sikeresség

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-2-II-KRE-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Milyen tényezők befolyásolják a komplex oktatás iránti nyitottságukban a levelezős és osztatlan tanárszakos hallgatókat?

09:45-10:15

Janecskó Liliána

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

A komplex természettudományos tantárgyat oktató pedagógus tantárgy iránti attitűdjé meghatározza az oktatás minőségét, a diákok hozzáállást a természettudományokhoz. Ezen apropóból kutatásunk során kvalitatív kutatási módszerekkel, fókuszcsoportos és mélyinterjúval tártuk fel azon tényezőket, mely az osztatlan és levelezős tanárszakos hallgatók komplex természettudományos oktatás iránti attitűdjének kialakításában szerepet játszanak. Az interjúk során 62 legalább egy reál szakkal rendelkező tanárszakos hallgatót kérdeztünk meg, akik a későbbiek során érintettek lehetnek a komplex tantárgyak tanításában. A megkérdezett levelezős tanárszakos hallgatók (7 fő) nyitottabbak voltak a komplex oktatás iránt, mint az osztatlan tanárszakosak (55 fő). A levelezős hallgatók 86%-a (6 fő), az osztatlan tanárszakos hallgatók 48%-a (26 fő) nyitott a megkérdezettek közül a komplex oktatás iránt. A levelezős hallgatók hozzáállásának kialakításában szerepet játszó legmeghatározóbb tényezők a közoktatásban természettudományt komplexen tanuló diákok nézőpontja, a természettudományos területek közötti összefüggések érzékelése, a különböző természettudományok iránti érdeklődés mértéke. Ezen faktorok az osztatlan tanárszakos hallgatók esetében is előtérbe kerültek, ugyanakkor esetükben a saját természettudományos szakjuktól eltérő természettudományos területeket érintő szaktudásuk megítélése egyik döntő tényezője volt a komplex oktatás iránti nyitottságuk mértékének meghatározásában. Kutatásunk gyakorlati haszna lehet, hogy a tanárjelölt hallgatók attitűdjét befolyásoló tényezők megismerésével pozitívabb hozzáállását alakítunk. Ezen hozzáállás formálására megoldást jelenthet egy rövidciklusú képzés.

Művészmenedzserek - Kulturális menedzserei készségek a 21. században

10:15-10:45

Szabó Zoé Júlia

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Jelen kutatás azokat a menedzserei készségeket és kompetenciákat tárta fel, amelyek lehetővé teszik az együttműködésen alapuló művészeti/kulturális projektek sikeres megvalósítását, illetve egy művészeti/kulturális intézmény irányítását. A dolgozathoz két kutatási kérdés került meghatározásra: 1. Milyen elvárásaik vannak a budapesti művészeti intézményeknek a művészeti menedzserek készségeit illetően? 2. A COVID-19 okozta körülmények hogyan változtatták meg a művészeti menedzserek szükséges készségeiről alkotott nézet(ek)et? Különös figyelmet kapott a dolgozatban a menedzserek és a kulturális intézmények vezetői véleményének összehasonlítása. Ennek érdekében szisztematikus irodalomkutatás készült a Web of Science adatbázisában található, 2010-2021 között publikált, releváns cikkekből. A megvizsgált 86 tanulmányban 12 készséget (például a közönség preferenciáinak ismerete, vezetői készség, szenvedély, kommunikációs készség) említettek gyakran. Ezek szükségességi szintjét tesztelte az érintettek két csoportjának –40 budapesti intézmény 200 egyéni címzettjének –e-mailen keresztül eljuttatott két online kérdőív, melyek kérdései között szerepelt többek között pontelosztási, skálázási és szöveges választ igénylő feladatok. A két csoport tagjaitól érkezett válaszok értékelése és összevetése adta az empirikus kutatás első eredményét. Kitűnt például, hogy egyes esetekben más véleményt alkottak az intézményvezetők, mint a művészeti menedzsersként dolgozó kollégáik, eltérőek lettek a készségekről készített szükségességi sorrend is. A kérdőívek eredményének átható megértése érdekében második empirikus kutatásként mélyinterjúk készültek a művészetmenedzsment területén dolgozó szakemberekkel. Az elhangzottak összevetése alapján elmondható, hogy bizonyos készségek elengedhetetlennek számítottak a megkérdezettek körében (például adott művészeti ágazat ismerete és kommunikációs készségek), másfelől azonban az egyes művészeti ágazatok és szervezetek tükrében eltérések tapasztalhatók. A pandémia pedig hatással volt az online felületek és kommunikációs eszközök előtérbe helyezésére, azaz szükségessége vált ezek rutinos és rendszeres kezelése, emellett több szakember több pozitív hozadékról is beszámolt.

Római Történelem

Szekcióvezető: Horváth Janka Júlia

„A” Szekció, Szombat 09:00-10:30

09:00-09:30

A Legio II Adiutrix altisztjeinek származása

Berecz Gábor

Debreceni Egyetem, Hatvani István Szakkollégium

Előadásom alapvető célkitűzése, hogy a feliratos anyag segítségével megvizsgáljam a Legio II Adiutrix altisztjeinek származásadatait. Az alakulat Kr. u. 89-től a panonniai Aquincumban állomásozott, s egészen a tartomány Kr. u. 5. század elején bekövetkező kiürítéséig e város volt állandó táborhelye. A kutatás szükségességét a tartomány és a legio története is indokolja: az egység –hosszú fennállása során –számos hadjáratban vett részt birodalomszerte. Néhány fontosabbat kiemelve Traianus második dák hadjáratát, több parthus expedíciót, a markomann-kvád-szarmata háborút, vagy polgárháborús küzdelmeket említhetünk. A legio tehát gyakran hagyta hátra Pannoniát, így számos alkalommal kényszerülhetett arra, hogy a tartománytól távol töltsen fel sorait. Pannónia a Severus-korban ráadásul egy jelentős szír bevándorlás színtere lett, így hipotetikusán az egyes történeti korszakokban különféle irányvonalak mutatkozhatnak a katonák származását illetően. Vizsgálataimhoz a legio 473 feliratát gyűjtöttem össze, s elemeztem, leválogatva ebből az altisztek 144 feliratát, s további 21 bizonytalant. Egyrészt a feliratokon feltüntetett származásadatokat (ti. origo) használtam fel, másrészt, ahol erre nem volt lehetőség, ott a nevek tartományonkénti előfordulási gyakorisága, illetve etimológiája (ti. bizonyos etnikumokra utaló cognomenek, suffixumok) nyújtottak segítséget a katonák eredetének (etnikai vagy földrajzi) meghatározásában. Egy korábbi kutatásomban hasonló célkitűzések mentén ugyanezen alakulat centurióit vizsgáltam, így az akkor tett megállapításaimmal összevetve kívánom értelmezni az altisztek származási tendenciáit. Az altisztek eredetének fő irányvonalai –azok karrierjeivel, vallásával, családmódeljeivel, netán financiaális helyzetével kiegészülve –már egy, a feliratokról megismerhető, lehetőség szerinti legteljesebb portréját nyújthatják az alakulat altiszti állományának.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Mit tehet a nő, ha Vesta-szűz? A Vesta-szüzek kiváltságainak vizsgálata

09:30-10:00

Magdus Tamás

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A Vesta-szüzek Róma közéletének kiemelkedő alakjai voltak, szimbólumok, akik a város biztonságát és folytonosságát jelképezték. Jól példázza ezt, hogy Rómának már az alapító történeteikben megjelentek. Az egyik népszerű hagyomány szerint Rhea Silvia, az alba longai Vesta-szűz szülte Romulust és Remust, a Város alapítóit. Az alapító mítoszokkal egy olyan kép jelenik meg előttünk, amelyben Róma városa egy Vesta papnőből született. Rhea Silvia hozzájárulása Róma megalapításához hangsúlyozta a Vesta-szüzek kapcsolatát a város létével. Aulus Gellius és Gaius nyomán megállapítható, hogy a fiatal lányok, amint bekerülnek az istennő kultuszába, kikerülnek apjuk potestas alól, valamint az is, hogy már a Tizenkét táblás törvények is rögzítették a Vesta-papnők jogait, többek közt nem vonatkozott rájuk a tutela szokása. Ugyan első olvasatra ezen kiváltságok megszerzése nem tűnik nagy dolognak, ugyanakkor az ókori Rómában igencsak meghatározták közéleti szerepvállalásukat és bizonyos értelemben kiemelték a római nők sorából őket. A Vesta-szüzek potestas alól való felszabadulása megkülönböztette őket a többi római nőtől, akiknek a jogi helyzete ilyen szélsőségesen nem volt megváltoztatható és a papnők jogaik tekintetében hasonlóak voltak más sui iuris személyekhez, a férfiakhoz. A Vesta papnők által élvezett egyéb kiváltságok, mint például a saját pénzügyeik intézésének joga és a saját végrendelkezés, a potestas alól való felszabadulásból, valamint a tutela alóli mentességből fakadnak. Ez az egyedülálló helyzet megerősítette szimbolikuságukat, mivel elméletileg kötelességük Vesta, ezáltal az állam felé irányult, nem pedig a családjuk felé. A szüzek, így jogszerűen család nélküli állapotba kerültek, amely egyedülálló a római társadalomban. Előadásomban azt kívánom megvizsgálni, hogy miként is alakulhattak ki a Vesta-szüzek kiváltságai, melyek voltak ezek a privilégiumok és gyakorlatban mit jelentettek.

”férfiúvá lett Istenként valami új, istenférfiúi tevékenységet mutatott fel nekünk...” - A monoenergista formula megjelenése a VII. század előtti teológiában

10:00-10:30

Besztercei Márk

Eötvös Loránd Tudományegyetem

A monoenergista formula („egy tevékenység” tana) a VII. század első felének igen fontos teológiai „kompromisszum” kezdeményezése volt, melyben mind Szergiosz konstantinápolyi patriarchának, mind Hérakleiosz császárnak kiemelkedő szerepe volt, előbbinek a formula megfogalmazása, utóbbinak a formula birodalmi szintű propagálása szempontjából. A teológiai viták által megosztott egyház egyes tagjai úgy gondolták, hogy az említett formula végre pontot tehet a monofizita-khalkedóniánus-nesztoriánus megosztottságnak és hozhat egy dogmatikai megegyezést a különféle irányzatok képviselői, teológusai között. Ezen remény azonban nem vált valóra, a 630-as évekre a monoenergista tanítást komoly támadások érték, és nem sokkal ezután a monoenergizmust háttérbe szorította a monotheléta formula.

Előadásomban arra tennék kísérletet, hogy áttekintsem a monoenergizmus megjelenését a VII. század előtti teológusok munkásságában, pontosabban a monoenergizmus „csíráit” szeretném bemutatni korábbi teológiai írásokban. Kifejezetten a nesztoriánus és a monofizita teológusok munkássága emelhető ki, hiszen a VII. században a legfőbb törekvése Szergiosznak és Hérakleiosznak, valamint több társuknak is az ezen két irányzattal való kiegyezés volt. Ha feltárjuk a tanítás csíráinak vagy –egyes esetekben –igen konkrét megfogalmazásainak megjelenését a korábbi időszakokban, talán közelebb juthatunk azon kérdés megfejtéséhez, hogy milyen esélye volt a monoenergizmusnak az egyházi egység megalapozására?

Előadásomban először röviden bemutatnám a monoenergizmus tanításának lényegét, illetve felvázolnám a tan „pályafutásának” történetét. Ezt követően térnék ki részletesebben a monoenergizmus vagy „monoenergista csírák” megjelenésére a különféle teológusok munkásságában. Először Laodikeai Apollinarisz „kerülne terítékre” , majd következőleg az antiókhiai teológiai iskola, kifejezetten koncentrálván Mopszvesztiai Theodórosz munkásságára, illetve Nesztoriosz konstantinápolyi patriarcha néhány megjegyzésére. Ezt követően egyes monofizita teológusok munkássága lenne a vizsgálat tárgya, különös tekintettel Antiókhiai Szevéroszra, Alexandriai Theodószioszra és Halikarnasszoszi Julianoszra. Emellett kitérnék Ál-Areipagita Dénes sokat vizsgált „istenférfiúi” energiára vonatkozó megjegyzésére, amelyet többféleképpen értelmezett az utókor. Zárásképpen a theopaszkhita formulát nézném

meg a monoenergista formula tekintetében.

Társadalomtudomány

Szekcióvezető: Ármás Julianna

„C” Szekció, Péntek 10:30-13:00

10:30-11:00

Fiatalok a kibertérben, avagy a cyberbullying fő áldozatai Magyarország vonatkozásában

Harmath Klaudia

Nemzeti Köszolgálati Egyetem

Az előadás során fiatalok és a cyberbullying jelenségét kutatva Magyarországon arra a kérdésre keresem a választ, hogy miért a fiatalokat érinti a legjobban az interneten ért támadás, és hogy miért pont most tekintem ezt a témát a legaktuálisabbnak (koronavírus, megnövekedett online jelenlét). Bemutatom a cyberbullying fogalmát és egyes eseteit, megjelenéseit, különös megnyilvánulásait. Kitérek az újfajta internetes játékok és a cyberbullying kapcsolatára (különös tekintettel a Kék Bálna és Momo internetes játékokra), illetve arra, hogy ezekre a bántalmazásokra a fiatalság miképpen reagál pszichológiai értelemben, hogy mennyire fontos ilyenkor a szülő figyelve és a harmonikus családi légkör, és végül az internetes zaklatás megelőzésére, valamint megoldására. Ki szeretném emelni továbbá az olyan szervezetek és alapítványok munkáját, amelyek kampányaikkal felhívják a figyelmet a cyberbullying elleni fellépésre, mint az UNICEF Magyarország, a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány és a Hintalovon Alapítvány szervezete. Ugyanakkor azokat a szervezeteket is szeretném megemlíteni, melyekhez lehet fordulni az ilyen esetekben segítségért (rendvédelmi szervek, különösen a Nemzeti Nyomozó Iroda Kiberbűnözés Elleni Főosztálya). Azt is megvizsgálom, hogy a kormány milyen lépésekkel igyekszik biztonságosabbá tenni a gyermekek online térben töltött idejét a Digitális Jólét Program Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiájának és a Magyarország Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiájának célkitűzéseire tekintettel. Továbbá olyan koncepciókat is megfogalmaznék, amelyek révén a fiatalok felvilágosultabbak és körültekintőbbek, a szülők és a tanárok pedig előrelátóbbak és figyelmesebbek lennének a gyermekkel kapcsolatban.

Magyarország a társadalmi tőke tükrében 2017 és 2021 között

11:00-11:30

Antal Bálint

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Angelusz Róbert Társadalomtudományi Szakkollégium

A kutatás Magyarország társadalmi tőkéjének komponenseit elemzi a 2017 és 2021 közötti European Value Survey és a World Value Survey közös adatbázisának a segítségével (EVS/WVS, 2021). A társadalmi tőke relevanciáját az elmúlt két évtized kutatásai mellett a magyar társadalom és politikai kultúra alakulása is alátámaszthatja (Giczi-Sík, 2009) (Utasi, 2002) (Kopp-Skrabski, 2007) (Hajdu-Megyesi, 2017). A dolgozat elméleti keretét Robert D. Putnam (1995) társadalmi tőkével kapcsolatos munkássága határozza meg. Putnam az Egyedül tekézni (1995) című könyvével a '90-es években érdemelte ki a szociológusok figyelmét, amely a Bourdieu-i (1998) és Coleman-i (1988) társadalomelméleti és kutatási hagyományok folytatásának tekinthető (Füzér, 2015). A társadalmi tőkével kapcsolatos elméleti keretnél így ezen két szerző munkásságával is részletesebben foglalkozik a kutatás. Putnam (SCR, 2021) inkább politológusként definiálja önmagát, s kutatásai során arra a kezdeti kérdésre kereste a választ, hogy hogy mi a jól működő demokrácia titka (Putnam et al., 1993). Olasz kutatótársaival (1993) végzett több évtizedes munkájuk eredményeképp arra jutottak, hogy a demokrácia stabilitása az intézményekben és a civil tradíciók ápolásában rejlik. A modern Olaszország régióit vizsgáló kutatásuk szerint a régiók közötti intézményi kultúra különbségei a közösségi kultúrában rejlenek és szoros összefüggést mutatnak a közösségi hálózatokban rejlő tőkeforrásokkal. Putnam és társai (1993) elméleti megközelítésében ezen tőke a hálózatok tagjainak kötéseiben rejlik, ahol a bizalmon alapuló reciprocitás a kollektív cselekvés egyik forrása lehet. A társadalmi tőke a különféle szervezett társas időtöltések és társulások tagsága által tud megújulni. Az Egyedül tekézni (1995) című munkában Amerika csökkenő társadalmi tőkájének tendenciája rajzolódik ki a civil társulások számának és a tagság számának a csökkenésében. Jelen kutatás egy keresztmetszeti. adatbázison végzett elemzés segítségével keresi a választ arra, hogy Magyarországon mi jellemzi a társadalmi tőke állapotát és ezt mennyiben határozza meg a politika és társadalmi élet polarizáltsága. Putnam és társai kutatásukban (1993) a demokrácia és a társadalmi tőke kapcsolatát támasztották alá empíriával. Tudjuk, hogy a társadalmi tőke a társadalom integrációjában is fontos szerepet játszik (Hajdu-Megyesi, 2017). Az elemzés fókuszában így tehát a társadalmi tőke szűkebb körének komponensei,

a civil, a politikai részvétel és a bizalom állnak.

11:30-12:00

Környezetvédelmi szempontok megjelenése az európai, amerikai és afrikai emberi jogi jogvédelemben

Gera Anna

Eötvös Loránd Tudományegyetem, ELTE Bibó István Szakkollégium

Mind a környezetvédelem, mind az emberi jogok védelme olyan terület, amelyre az elkövetkezendő években kiemelt figyelmet kell, hogy fordítson a nemzetközi közösség. A kettő szorosan össze is függ, hiszen bizonyos károkozások, például az ipari szennyezések egyformán veszélyeztetik őket, és a környezet védelmére az emberi jogok védelmének hatékony eszközeként is tekinthetünk.

Az előadásomban arról lesz szó, hogy ezeket az összefüggéseket mennyire képes kibontakoztatni az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata úgy, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezménye nem ismer el olyan emberi jogot, amely kifejezetten környezeti, környezetvédelmi ihletettségű. Az előadás az egyezményes alapok áttekintését követően két jogesetet, a López Ostra kontra Spanyolország és a Fadeyeva kontra Törökország ügyeket mutatja be részletesen: mindkettő alapjául súlyos ipari szennyezés szolgált, amely veszélybe sodorta az ügyek érintettjeinek egészségét.

Ezt követően egy nemzetközi összehasonlító elemzésre kerül sor, azt vizsgálva, hogy az amerikai, illetve az afrikai emberi jogi jogvédelem egyezményei és esetjoga mennyiben tér el, az európaiktól, és milyen tanulságok vonhatók le azok alapján az európai emberi jogi jogvédelmi gyakorlat környezettudatossá formálása érdekében. Elsőként az Emberi Jogok Amerikai Egyezménye, és ahhoz kapcsolódóan a Mayagna Indigenous Community of Awas Tingni kontra Nicaragua ügy, ezt követően pedig az Ember és Népek Jogainak Afrikai Chartája, és ahhoz kapcsolódóan a Social & Economic Rights Action Centre kontra Nigéria ügy kerül bemutatásra annak a példaként, hogy egy környezeti megfontolások figyelembe vétele iránt elkötelezett bírósági felfogás, illetve egy környezeti szempontú emberi jog elismerése milyen mértékben segíti a környezeti és emberi jogi jogvédelmi gyakorlat kibontakozását.

A pandémia hatása a jövőnarratívákra és gyermekvállalási kedvre

12:00-12:30

Szebik Borbála

Budapesti Corvinus Egyetem, Széchenyi István Szakkollégium

A globális krízishelyzetek hatással vannak többek között a fertilitásra is. A Covid-19 járvány a bizonytalanságot növelte, aminek eredményeként a gyermekvállalási dinamikák is változtak. Korábbi kutatások kimutatták, hogy a strukturális tényezőkön túl a jövőnarratívák is befolyásolják a gyermekvállalási kedvet, ami összefüggésben áll a megvalósuló gyermekvállalással is. A kutatás célja annak vizsgálata volt, hogy járványhelyzet hogyan hatott a gyermekvállalás előtt állók elképzeléseire, jövőnarratíváikra, és gyermekvállalási terveire. A kutatás kvalitatív módszerrel, félig strukturált interjúkkal vizsgálta fiatal gyermektelen felnőttek és a járvány kitörése óta gyermeket vállalók körében, hogy a pandémia kapcsán milyen szempontok, tényezők merültek fel bennük, amik hatással voltak jövőnarratíváikra, strukturális helyzetükre, ezáltal esetlegesen a gyermekvállalási terveikre. A Covid-19 miatt hozott korlátozások és társadalmi-gazdasági változások befolyásolták az interjúalanyok életét, ami miatt többen a gyermekvállalási terveik módosítása mellett döntöttek. Az interjúalanyok a járványhelyzet kezdeti szakaszában, az első hullám alatt megjelenő bizonytalanságról számoltak be, azonban a pandémia későbbi hullámaiban többen stabilizálódást éreztek, így gyermekvállalási terveiket is visszaállították vagy újraértelmezték. A pandémia mellett más makro tényezőkről is beszámoltak, mint az orosz-ukrán háború és a klímaváltozás, amit elképzeléseiket befolyásolta, és bizonytalanságérzetüket fokozta. A kutatás hozzájárul a gyermekvállalást befolyásoló tényezők megértéséhez, ezáltal alapot nyújthat a témához kötődő szakpolitikák kialakításához.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-21-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Kína térnyerése Afrikában a 21. század folyamán

Nagy Márton

Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Mathias Corvinus Collegium

Kutatásom során a Kínai Népköztársaság elmúlt évtizedekben egyre nyilvánvalóbb afrikai térnyerését jártam körbe azzal a céllal, hogy feltárjam a kapcsolatrendszer sajátos mozgatórugóit, valamint hogy meghatározzam, várható-e valamilyen irányú elmozdulás a sino-afrikai kapcsolatokban a következő években. Munkám során a vonatkozó szakirodalmat, adatbázisokat és híradásokat tekintettem át kvalitatív módon. Kutatásomban hét szempont mentén ismertetem a kapcsolatrendszer jellemzőit. Bemutatom a kapcsolatok történelmi előzményeit, és kitérek a gazdasági sajátosságaira, különös hangsúlyt fektetve a kifejezetten csak a sino-afrikai relációban megjelent egyedi megoldásokra és ezek időbeli változására. Ezt követően tárgyalom a Kína lehetséges motivációit az afrikai befolyásszerzésre gazdasági, geopolitikai és diplomáciai szempontokat bemutatva. Kitérek a kínai puha erő kiépítésének széles eszköztárára, illetve az afrikaiak által a növekvő kínai jelenlétre adott reakciókra is. Végezetül bemutatom a koronavírus-világjárvány eddig látható hatásait a kapcsolatrendszerre és tárgyalom a kilátásokat és nyitott kérdéseket a téma kapcsán. Kutatásom konklúziója egyfelől az, hogy a Kína–Afrika kapcsolatrendszernek számos, kifejezetten erre a relációra jellemző aspektusa van, melyek hosszútávon határozzák meg a kapcsolatok alakulását. Munkám további konklúziója, hogy a jövőt illetően az valószínűsíthető, hogy a sino-afrikai kapcsolatok megmaradnak abban a mederben, melyben eddig is haladtak, azaz számottevő változásra a kapcsolatrendszer ívében nem kell számítani. A kutatás kvalitatív alapjaira építve a témában további kvantitatív elemzés folytatható azt illetően, hogy mennyiben mondható sikeresnek a kínai búbáj offenzíva az afrikai közvéleménykutatási adatok tükrében.

Világirodalom

Szekcióvezető:

„A” Szekció, Péntek 16:15-17:45

Történelmi analógiateremtés és kétirányú anakronizmus egy XX. századi legendában –Hugo von Hofmannsthal Jenő hercege

16:15-16:45

Kmetty Klaudia

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

„Jenő herceg gyakran látja gondolatban a rejtett, jövőbeli dolgokat” – állítja az elbeszélő, Hugo von Hofmannsthal 1915-ben kiadott Savoyai Jenő-legendájában, amely nem értelmezhető az első világháború kontextusán kívül. A szerző törekvése egy idegen származású történeti alak mitikus előképként való legitimálására irányult, ezáltal megerősítendő az osztrák katonáknak a németektől független kollektív azonosságtudatát. Ennek megfelelően publicisztikájában és szépirodalmi tevékenységében is helyet kapott a herceg alakja. A Hofmannsthal által konstruált hadvezér annak érdekében, hogy rokoníthatóvá váljon a XX. század katonájával, különféle narratív-poétikai eszközökkel emelkedik ki a saját korából és tételeződik azon folyamatok eredőjeként, amelyek a szerző jelenében válnak reflektálttá. Kutatásom homlokterében a Prinz Eugen der edle Ritter című képes gyermekkönyv Hofmannsthal által kijelölt műfaji kerete és a történelmi analógiateremtés poétikai eljárásai közti kölcsönhatás áll. Az előadás arra kíván rámutatni, hogy az analógiaalkotás három megvalósulási formája –a folyamatszerű ábrázolás, a múlt- és jelenorientált anakronizmusok –a szöveg kontextusában értelmezhető a legenda poétikai eszköztára részeként, minthogy annak konvencionális mintái több esetben az analógiaképzéssel párhuzamosan jönnek létre. Az előadás továbbá a legenda műfajelméleti keretének megadása mellett rámutat a műben fellelhető konvencionális műfaji elemekre, amelyek a történelmi analógiateremtés fényében új absztrakciós szintet nyitnak. Az előadás továbbá vállalkozik egy rövid mediális kitekintőre is, amely a mű paratextusaként értelmezhető Prinz Eugen der edle Ritter című népdal közlésének és a képes gyermekkönyv, mint mediális forma jelentőségére hívja fel a figyelmet a műfaj és a történeti ábrázolás tekintetében.

Kasszandra és Myrtle - Két halál krónikája

Orendács Petra

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Eötvös József Collegium

A mitológiai Kasszandra és A nagy Gatsby-ből ismert Myrtle Wilson között első ránézésre nincs sok hasonlóság. Azonban a két karakter narratíváikban betöltött szerepe sok hasonlóságot mutat. Aiszkülosz Agamemnón című drámájának egy szereplője Kasszandra, egy trójai hercegnő, akit Agamemnón hadizsákmányként hazavisz magával Argoszba, és akit Klütaimnésztra (Agamemnón otthon hagyott felesége) és szeretője, Aigiszthosz megöl. Myrtle Wilson Tom Buchanan szeretője, akit Daisy, Tom felesége gázol el, Gatsby-vel, Daisy szeretőjével, az anyósülésen. Mindkét halál egy házasságtöréssel hozható kapcsolatba, ahol a férj szeretőjét a feleség és az ő szeretője öli meg. Bár valószínűtlen, hogy Francis Scott Fitzgerald Aiszkülosz drámáját forrásként használta volna, úgy gondolom, érdemes a két történet hasonlóságára rávilágítani, és megmutatni, mennyire alapvető és időn és kultúrákon átívelő motívumokkal dolgozik minden író az ókortól kezdve akár napjainkig. Előadásomban először rámutatok Kasszandra szerepére, mint fiatal lány, a hős párja, illetve mint áldozat. Aztán megvizsgálom, ezek a típusok mennyire illenek Myrtle karakteréhez, és a két alak között párhuzamot vonva, végül bemutatom mindkét halál körülményeit, előzményeit és hatásait. A történet felszínén a két szereplő máshogy jut el haláláig (más hozzáállással, más körülmények miatt), és azok más következményeket vonnak maguk után –de mégis, a felszíni szöveg alatt megtalálható a közös minta, ami összetartja őket, nemcsak haláluk pillanatában, hanem előtte és utána is.

„...és sok szót megtalált megint, rég elvesztett szavait” . Az elbeszélhetőség korlátai, emlékezet és felejtés Gert Hofmann prózájában (Meghódításunk, Veilchenfeld és Vak vezet világtalant)

17:15-17:45

Zászkaliczky Réka

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Eddigi kutatómunkám során elsősorban Gert Hofmann Vak vezet világtalant (Der Blindensturz [1985]) című, az id. Pieter Bruegel festményét ekphrasis-szerűen megjelenítő kisregényével foglalkoztam, amelyben három fő szempont mentén vizsgáltam a vakság mint létállapot elbeszélhetőségét: a szöveg vak szereplőinek egymás közti viszonyában, a külvilággal, továbbá Istennel való kapcsolatukban. A főként narrációpoétikai perspektívájú kutatásban számos értelmezési lehetőség, a szöveg különféle hagyományokhoz való kapcsolódásának lehetősége is felmerült, többek között a kisregény perifériára szorult, kiszolgáltatott vakjait „megbámuló” olvasó bűnösségének kérdése, ennek vonatkozásában pedig a kollektív bűnösség/bűntudat problémája. E szempontokat figyelembe véve a Vak vezet világtalant bekapcsolható a Hofmann-életmű azon műveinek sorába, melyek valamilyen módon tematizálják a II. világháború, illetve a holokauszt tapasztalatát, továbbá az ebből következő kérdéseket. Hipotézisem szerint a többszörösen dramatizált szöveg –többes szám első személyű narrációja és korlátozott elbeszélői nézőpontja révén, valamint az emlékezet és a felejtés közös problematikája mentén –párhuzamba állítható Hofmann két másik magyar fordításban is megjelent, Meghódításunk (Unsere Eroberung [1984]) és Veilchenfeld (Veilchenfeld [1985]) című prózai művével, melyek szemben a Vak vezet világtalannal, direkt módon kapcsolódnak a 20. század történeti kontextusához. Előadásom során Hofmann három említett művének értelmezésén keresztül egyebek mellett arra szeretnék rávilágítani, miként lehet elbeszélhetővé tenni különböző narrációpoétikai eljárások alkalmazásával (pl.: gyermeki perspektíva, többes szám első személyű narráció) a fent említett történelmi események tapasztalatát, felhívva a figyelmet ezzel összefüggésben az emlékezet és felejtés kérdéskörének a szerző szövegeiben tetten érhető különféle relációira.

Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-2 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

